

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων -

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

**Προϋπολογισμός & Απολογισμός Δήμων:
Αριθμοδείκτες ανάλυσης οικονομικών στοιχείων
Μελέτη περίπτωσης Δήμου Θέρμης**

Μαΐδου Ελένη

Θέρμη, Ιανουάριος 2018

**Department of Political Studies and International Relations -
University of Peloponnese**
Department of Economics - Democritus University of Thrace
Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki
Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

**Budget and financial review of local Authorities
Financial analysis
Case Study: Municipality of Thermi.**

Maidou Eleni

Thermi, January 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρείται η ανάλυση των οικονομικών στοιχείων ενός δήμου, όπως αυτά προκύπτουν από τον Προϋπολογισμό και τον Απολογισμό του, με τη χρήση των κατάλληλων αριθμοδεικτών. Σε πρώτη φάση εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού και τις αρχές που τον διέπουν. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα έσοδα και τα έξοδα ανά κατηγορία και οι διαδικασίες κατάρτισης και έγκρισης του προϋπολογισμού. Στο ίδιο πλαίσιο γίνεται αναφορά στην παρακολούθηση της εκτέλεσής του και τις ενέργειες που απαιτούνται προς το σκοπό αυτό, καθώς και τις διαδικασίες αναμόρφωσής του και παρουσιάζονται οι διαδικασίες έγκρισης του Ταμειακού Απολογισμού του. Ακολουθεί η παρουσίαση των αριθμοδεικτών που χρησιμοποιούνται για τη μελέτη και αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων του προϋπολογισμού και του απολογισμού. Στο προτελευταίο κεφάλαιο αναλύεται η μελέτη περίπτωσης του δήμου Θέρμης με την ανάλυση του προϋπολογισμού και του απολογισμού της χρήσης 2016, η οποία είναι και η τελευταία για την οποία υπάρχει εγκεκριμένος απολογισμός και οικονομικές καταστάσεις. Τέλος παρουσιάζονται τα σχετικά συμπεράσματα και ορισμένες προτάσεις για τη βελτίωση του διοικητικού μοντέλου.

Λέξεις κλειδιά: **Προϋπολογισμός, Απολογισμός, Δήμοι, Χρηματοοικονομική Ανάλυση, Αριθμοδείκτες**

ABSTRACT

This diploma thesis is a case study which attempts to analyze the financial data of a municipality, as they accrue from the Budget and the annual financial Report, using the appropriate indexes. At the first stage, we will present the institutional framework relating to the setting up, the establishment and the implementation of the Budget and its basic institutional principles. Furthermore, the revenue and the expenses by category and the procedures for drawing up and approving the budget are presented. A special reference is made to the monitoring of Budget execution and the actions required for this purpose, as well as the procedures for its reformation, and the procedures for the approval of its Cash Report. Moreover, the study refers to the presentation of the ratios used for the study and the evaluation of the financial data of the Budget and the annual financial Report. The case study of the municipality of Thermi follows the analysis of the Budget and the annual financial Report for the year 2016, which is the last year for which there are approved accounts and financial statements. Finally, we will present the relevant conclusions and some proposes for the improvement of function of the administrative model.

Key words: Budget, Report, Municipalities, Financial analysis, Financial ratios

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT.....	3
ΠΙΝΑΚΕΣ	6
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	7
Εισαγωγή – μεθοδολογία - διάρθρωση	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	1
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ.....	2
1. Προϋπολογισμός – απολογισμός Α'βάθμιων Ο.Τ.Α.....	4
1.1 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΤΑ Α' ΒΑΘΜΟΥ.....	4
1.1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	4
1.1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ.....	5
1.2 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	7
1.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	10
1.4 ΕΚΤΕΛΕΣΗ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	15
1.5 ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ.....	21
1.6 ΤΑΜΕΙΑΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	25
2. Αριθμοδείκτες.....	29
2.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ.....	30
2.1.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ	30
2.1.2 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ.....	32
2.1.3 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....	34
2.1.4 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ.....	34
2.1.5 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ.....	36
3. Μελέτη περίπτωσης Δήμου Θέρμης.....	38
3.1 Ο ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΗΣ.....	38
3.2 ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ & ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2016.....	38
3.3 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ.....	45
3.3.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ- ΕΞΟΔΩΝ	45
3.3.2 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ.....	50

3.3.3	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....	52
3.3.4	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ.....	54
3.3.5	ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ.....	57
4.	Συμπεράσματα - Προτάσεις	60
	Βιβλιογραφία.....	65
	Ελληνική.....	65
	Ηλεκτρονικές πηγές.....	65
	Νομοθεσία	65
	Άλλες Πηγές.....	68

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Προϋπολογισμός χρήσης 2016 δήμου Θέρμης.....	39
Πίνακας 2: Εισπράξεις 2016 ανά είδος εσόδου.....	39
Πίνακας 3: Πληρωμές 2016 ανά είδος δαπάνης.....	39
Πίνακας 4: Αποτελέσματα εκτέλεσης προϋπολογισμού εσόδων 2016	41
Πίνακας 5: Αποτελέσματα εκτέλεσης προϋπολογισμού εξόδων 2016	42
Πίνακας 6: Αριθμοδείκτες δομής εσόδων	45
Πίνακας 7: Αριθμοδείκτες δομής εξόδων	48
Πίνακας 8: Δείκτες οικονομικής επίδοσης.....	50
Πίνακας 9: Αριθμοδείκτες ανθρώπινου δυναμικού.....	53
Πίνακας 10: Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων - εξόδων	54
Πίνακας 11: Δείκτες εσόδων – εξόδων ανά κάτοικο.....	57

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Αριθμοδείκτες δομής εσόδων.....	46
Διάγραμμα 2: Αριθμοδείκτες δομής εξόδων	49
Διάγραμμα 3: Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού.....	53
Διάγραμμα 4: Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων - εξόδων	55
Διάγραμμα 5: Δείκτες εσόδων – εξόδων ανά κάτοικο	58

Εισαγωγή – μεθοδολογία - διάρθρωση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» οδήγησε στην εκ βάθρων αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της χώρας. Δημιουργήθηκαν 325 νέοι δήμοι στη θέση των 910 που υπήρχαν με την προηγούμενη διοικητική διαίρεση της χώρας (σχέδιο Καποδίστριας). Η αλλαγή αυτή συνέπεσε χρονικά με μια πολύ βαθιά οικονομική κρίση, η οποία οδήγησε και στη δραστική περικοπή των πόρων που κατανέμονται στην τοπική αυτοδιοίκηση. Οι νέοι δήμοι με διευρυμένα όρια και αρμοδιότητες σε σχέση με το παρελθόν καλούνται να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα των περιοχών τους και να συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη με σημαντικά χαμηλότερους πόρους σε σχέση με το παρελθόν.

Σε αυτό το περιβάλλον η χρήση σύγχρονων εργαλείων της οικονομικής επιστήμης για την ανάλυση των οικονομικών δεδομένων των δήμων αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς συμβάλλει στον εντοπισμό προβλημάτων και την εξεύρεση λύσεων για την αντιμετώπισή τους.

Στο πλαίσιο της εργασίας αυτής παρουσιάζονται οι διαδικασίες κατάρτισης, έγκρισης και εκτέλεσης των προϋπολογισμών των δήμων, καθώς και οι διαδικασίες έγκρισης των ταμειακών τους απολογισμών. Παρουσιάζονται επίσης αναλυτικά οι αριθμοδείκτες ανάλυσης των οικονομικών τους στοιχείων και στη συνέχεια χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των δεδομένων του προϋπολογισμού και του απολογισμού χρήσης 2016 του δήμου Θέρμης. Στο τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα αυτής της διαδικασίας.

Στόχος της εργασίας είναι ο εντοπισμός και η ερμηνεία αποκλίσεων μεταξύ των προϋπολογιστικών και απολογιστικών δεδομένων, ώστε να διατυπωθούν προτάσεις για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη οικονομική λειτουργία του δήμου.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την αντιμετώπιση του θέματος της εργασίας κατ' αρχήν διερευνήθηκαν βιβλιογραφικές πηγές καθώς και το θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην κατάρτιση και έγκριση του προϋπολογισμού των δήμων, την παρακολούθησή τους και την έγκριση του ταμειακού απολογισμού τους και των αριθμοδεικτών αξιολόγησης των οικονομικών στοιχείων. Στη συνέχεια αναζητήθηκαν από τη Διεύθυνση Οικονομικών

Υπηρεσιών του Δήμου Θέρμης ο Προϋπολογισμός και ο Απολογισμός της χρήσης 2016 με τις αποφάσεις έγκρισής τους. Η συγκεκριμένη χρήση επιλέχθηκε γιατί είναι η τελευταία για την οποία υπάρχει διαθέσιμος εγκεκριμένος απολογισμός. Επιπλέον απέχει ικανοποιητικά χρονικά από τις πρώτες χρήσεις μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης», οπότε και δημιουργήθηκαν αρκετά προβλήματα λόγω της μετάπτωσης των δεδομένων των τριών πρώην καποδιστριακών δήμων στο νέο καλλικρατικό δήμο. Ακολούθησε η επεξεργασία των στοιχείων και ο υπολογισμός της τιμής των δεικτών από τις εξής κατηγορίες:

1. Δείκτες δομής εσόδων και εξόδων
2. Δείκτες οικονομικής επίδοσης
3. Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού
4. Δείκτες συσχέτισης εσόδων – εξόδων & τέλος
5. Δείκτες Εσόδων –Εξόδων ανά κάτοικο.

Η ανάλυση ολοκληρώθηκε με τη διαγραμματική απεικόνιση των αποτελεσμάτων για την ευκολότερη ανάγνωση των αποκλίσεων μεταξύ προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων.

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Η διάρθρωση της εργασίας περιλαμβάνει μία σύντομη εισαγωγή (1^ο κεφάλαιο), την επισκόπηση της σχετικής νομοθεσίας (κεφάλαια 2 & 3), την παρουσίαση των ποσοτικών δεδομένων από την εφαρμογή των αριθμοδεικτών στα στοιχεία του υπό εξέταση δήμου (κεφάλαιο 4) και τέλος τα συμπεράσματα που προκύπτουν.

Στο 1^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται σύντομα ο σκοπός και ο στόχος της παρούσας εργασίας, η μεθοδολογία αντιμετώπισης του θέματος και η διάρθρωση της εργασίας.

Στο 2^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τους προϋπολογισμούς και τους απολογισμούς των δήμων. Συγκεκριμένα αναλύονται η έννοια του προϋπολογισμού, οι αρχές που τον διέπουν, η δομή του, οι διαδικασίες κατάρτισης και έγκρισής του. Επιπλέον παρουσιάζονται οι διαδικασίες που αφορούν στην εκτέλεση και παρακολούθησή του καθώς και την αναμόρφωσή του. Τέλος παρουσιάζονται η έννοια του ταμειακού απολογισμού και οι διαδικασίες έγκρισής του.

Στο 3^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά κατά ομάδα οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται για την οικονομική ανάλυση της μελέτης περίπτωσης που ακολουθεί.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εφαρμογής των αριθμοδεικτών στα οικονομικά στοιχεία του προϋπολογισμού και του απολογισμού χρήσης 2016 του δήμου Θέρμης.

Στο 5^ο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της οικονομικής ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε και διατυπώνονται προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του οργανισμού.

1. Προϋπολογισμός – απολογισμός Α'βάθμιων Ο.Τ.Α

1.1 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΤΑ Α' ΒΑΘΜΟΥ

1.1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με τα άρθρα 155 του Ν.3463/2006 και 1 παρ. 1 του Β.Δ/τος 17/5-15/6/1959, προϋπολογισμός είναι η πράξη του δημοτικού συμβουλίου, με την οποία προσδιορίζονται τα έσοδα και τα έξοδα του δήμου για ένα οικονομικό έτος. Απεικονίζει επομένως τις προθέσεις και τις προτεραιότητες των δημοτικών αρχών και δεσμεύει τη λειτουργία του δήμου για ένα έτος, ιδιαίτερα στο σκέλος των εξόδων του, αφού καμία δαπάνη δε μπορεί να εκτελεστεί αν δεν προβλέπεται σε αυτόν. Αντίθετα για τα έσοδα η εγγραφή τους στον προϋπολογισμό έχει λειτουργία προσδιοριστική και παρέχει την εξουσιοδότηση για την είσπραξή τους.

Βάσει των διατάξεων του άρθρου 1, παρ.3 του Β.Δ/τος 17/5-15/6/1959, ως έσοδα κάθε προϋπολογισμού θεωρούνται:

- α. Τα ποσά που βεβαιώνονται κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους, στο οποίο ο προϋπολογισμός αφορά, άσχετα από το έτος στο οποίο ανάγονται
- β. Τα εισπραττόμενα κατά το ίδιο έτος ποσά, τα οποία προέρχονται από έσοδα που βεβαιώθηκαν σε προηγούμενα οικονομικά έτη.

Ωστόσο και παρά το γεγονός ότι οι ανωτέρω διατάξεις δεν έχουν καταργηθεί, πλέον στον προϋπολογισμό ως προς τα έσοδα εγγράφονται τα ποσά που αναμένεται ότι θα εισπραχθούν μέσα στο έτος και όχι τα ποσά που προβλέπεται απλώς ότι θα βεβαιωθούν, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 3 της ΚΥΑ 23976/2016. Ορθά παρατηρεί λοιπόν ο Θεοδώρου ότι οι ορισμοί αυτοί έχουν πλέον σχετικοποιηθεί (*Θεοδώρου, 2016, Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη των Δήμων*).

Έξοδα του προϋπολογισμού θεωρούνται οι υποχρεώσεις του δήμου προς τρίτους, οι οποίες καθίστανται απαιτητές κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους στο οποίο αφορά ο προϋπολογισμός, σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις

Τέλος σύμφωνα με την εγκύκλιο ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. 56455/27-10-2004 στον προϋπολογισμό γράφονται έσοδα και έξοδα που προβλέπονται από διάταξη νόμου καθώς και έξοδα που, χωρίς να προβλέπονται ρητά από το νόμο, εξυπηρετούν τις λειτουργικές ανάγκες του δήμου ή συντελούν στην εκπλήρωση της αποστολής του.

1.1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4270/2014 τόσο ο κρατικός προϋπολογισμός όσο και οι προϋπολογισμοί των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, στους οποίους εντάσσονται και οι Ο.Τ.Α., διέπονται από τις εξής αρχές:

1. Αρχή της ετήσιας διάρκειας¹

Σύμφωνα με την αρχή της ετήσιας διάρκειας, ο Κρατικός Προϋπολογισμός και οι προϋπολογισμοί των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης αφορούν το οικονομικό έτος που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.

Η αρχή αυτή δεν αποτρέπει:

- α) την προετοιμασία των εν λόγω προϋπολογισμών εντός του Μ.Π.Δ.Σ.,
- β) την εκτέλεση συμπληρωματικού ή προσωρινού προϋπολογισμού και
- γ) την ανάληψη και τον έλεγχο πολυετών δεσμεύσεων ή δεσμεύσεων που συνεχίζουν στο επόμενο έτος.

2. Αρχές της ενότητας και της καθολικότητας.² Σύμφωνα με τις αρχές της ενότητας και της καθολικότητας, όλα τα έσοδα και οι δαπάνες εγγράφονται και εμφανίζονται σε έναν ενιαίο προϋπολογισμό.

Τα έσοδα και οι δαπάνες του προϋπολογισμού δεν δύνανται να πραγματοποιηθούν παρά μόνο αν αντιστοιχούν, όσον αφορά στην Κεντρική Διοίκηση και στα Ν.Π.Δ.Δ., σε Κωδικό Αριθμό Εσόδων ή Εξόδων (ΚΑΕ) του προϋπολογισμού τους, όσον αφορά στα Ν.Π.Ι.Δ., στον προϋπολογισμό τους και υπό τους λογαριασμούς λογιστικής τους (αρχή της ενότητας). Καμία δαπάνη δεν δύναται να αναληφθεί ή και να πραγματοποιηθεί, αν υπερβαίνει, για μεν την Κεντρική Διοίκηση και τα Ν.Π.Δ.Δ. τις εγκεκριμένες πιστώσεις, για δε τα Ν.Π.Ι.Δ. τον προϋπολογισμό τους (αρχή της καθολικότητας).

Η συμμόρφωση με την αρχή της ενότητας και καθολικότητας κατά την κατάρτιση και την έγκριση του Προϋπολογισμού προϋποθέτει την τήρηση των δύο ακόλουθων κανόνων:³

¹ Άρθρο 49

² Άρθρο 49

- α. του μη ειδικού προορισμού των εσόδων, εκτός αν ο προορισμός επιτρέπεται από τον παρόντα νόμο ή από άλλη ειδική διάταξη, και
- β. του μη συμψηφισμού των δαπανών με έσοδα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον παρόντα νόμο ή από απόφαση του Υπουργού Οικονομικών που εκδίδεται πριν από τη λήψη τέτοιων αποφάσεων, μετά από γνώμη της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, υπό την προϋπόθεση ότι ο διενεργούμενος συμψηφισμός βασίζεται αυστηρά σε ανάγκες λογιστικής τακτοποίησης, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα.

Στην περίπτωση των Ο.Τ.Α. βέβαια ο κανόνας του μη ειδικού προορισμού των εσόδων δεν έχει απόλυτη εφαρμογή, αφού πολλές κατηγορίες των εσόδων τους έχουν ειδικό προορισμό (π.χ. ανταποδοτικά τέλη).

1. Αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού και της ειδικότητας των πιστώσεων:⁴
 - α. Τα έσοδα και οι δαπάνες του Προϋπολογισμού προσδιορίζονται με βάση την προκαθορισμένη αναλυτική κωδικοποιημένη ταξινόμηση που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και επικαιροποιείται σε τακτά διαστήματα (αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού).
 - β. Οι πιστώσεις δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για να εκπληρώσουν άλλη ανάγκη από αυτήν που προσδιορίζεται στον Προϋπολογισμό, εκτός αν η ανακατανομή πιστώσεων επιτρέπεται από τον νόμο.

Περαιτέρω στο άρθρο 33 του ίδιου νόμου καθορίζονται και οι γενικές αρχές διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών που συνίστανται στις εξής:

- α. Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, σύμφωνα με την οποία η διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης πρέπει να διενεργείται με σύνεση και με γνώμονα την εξασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Ειδικότερα, η αρχή αυτή εξειδικεύεται:
 - στην αρχή της οικονομικότητας, σύμφωνα με την οποία τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των κυβερνητικών πολιτικών πρέπει να διατίθενται έγκαιρα, στην ενδεδειγμένη ποιότητα και ποσότητα, με την

³ Άρθρο 51

⁴ Άρθρο 51

ελάχιστη δημοσιονομική επιβάρυνση και με τη χρήση των αναγκαίων μόνο διοικητικών πόρων,

- στην αρχή της αποδοτικότητας, σύμφωνα με την οποία πρέπει να τηρείται η βέλτιστη δυνατή σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και των επιτυγχανόμενων αποτελεσμάτων και
 - στην αρχή της αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η επίτευξη των συγκεκριμένων αντικειμενικών στόχων και των αποτελεσμάτων που έχουν εκ των προτέρων οριστεί.
- β. Αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας, σύμφωνα με την οποία όλοι οι υπάλληλοι και οι λειτουργοί που συμμετέχουν στη δημόσια διαχείριση σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, ασκούν τις αρμοδιότητές τους, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας και της βιωσιμότητας των οικονομικών της Γενικής Κυβέρνησης.
- γ. Αρχή της διαφάνειας, σύμφωνα με την οποία όλοι οι λειτουργοί και οι φορείς που διαχειρίζονται πόρους της Γενικής Κυβέρνησης έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν την έγκαιρη πληροφόρηση, οικονομικής ή άλλης φύσης, που σχετίζεται με τη διαχείριση της δημοσιονομικής πολιτικής, ώστε να καθίσταται εφικτός ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος της άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής και της οικονομικής κατάστασης του Δημοσίου, εκτός και αν η δημοσιοποίηση των πληροφοριών θα έβλαπτε ουσιωδώς την εθνική ασφάλεια, άμυνα ή τις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας.
- δ. Αρχή της ειλικρίνειας, σύμφωνα με την οποία κάθε οικονομική και δημοσιονομική πρόβλεψη πρέπει να στηρίζεται, στο βαθμό που είναι ευλόγως και πρακτικώς δυνατό, σε πραγματικά στοιχεία, καθώς και να έχουν ληφθεί υπόψη όλα τα ενδεχόμενα και οι κίνδυνοι που δύνανται να έχουν σημαντικές δημοσιονομικές επιπτώσεις

1.2 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Όπως αναφέρθηκε ήδη, στον προϋπολογισμό εγγράφονται όλες οι δαπάνες και να νομοθετημένα έσοδα του Δήμου και κατανέμονται σε ομάδες, κατηγορίες, υποκατηγορίες και είδη. Η ταξινόμηση των εσόδων και των εξόδων κατά τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται με την κατάταξή τους σε κωδικούς αριθμούς, μονοψήφιους, διψήφιους, τριψήφιους και τετραψήφιους αντίστοιχα. Οι κωδικοί αριθμοί και γενικά ο τύπος του προϋπολογισμού των ΟΤΑ καθορίστηκαν με την ΚΥΑ 7028/2004 (ΦΕΚ

253/B), η οποία υπέστη αλλεπάλληλες τροποποιήσεις με τελευταία αυτή που επήλθε με την ΚΥΑ 23976/2016. (Θεοδώρου, 2016, Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη των Δήμων).

Όλοι οι κωδικοί αριθμοί εσόδων και εξόδων του προϋπολογισμού των ΟΤΑ α' βαθμού, όπως αυτοί διαμορφώθηκαν ύστερα από τις ανωτέρω τροποποιήσεις, απεικονίζονται στο Παράρτημα 1 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

Όπως αναφέρθηκε ήδη ο προϋπολογισμός καταρτίζεται ενιαίος με βάση την αρχή της ενότητας και της καθολικότητας και περιλαμβάνει δύο σκέλη, το σκέλος των εσόδων και το σκέλος των δαπανών.

Τα έσοδα διακρίνονται στις εξής ομάδες:

1. Τακτικά, τα οποία έχουν σταθερότητα εμφάνισης και περιλαμβάνουν το σύνολο των τελών, φόρων, δικαιωμάτων και εισφορών, καθώς και τις τακτικές κρατικές επιχορηγήσεις.
2. Έκτακτα. Θεωρητικά διακρίνονται για τη μη περιοδικότητά τους αν και σε αυτά εντάσσεται και η κατηγορία των κρατικών επιχορηγήσεων για χρηματοδότηση λειτουργικών ή επενδυτικών δαπανών, οι οποίες έχουν περιοδικότητα, αλλά όχι σταθερότητα τα τελευταία χρόνια.
3. Έσοδα παρελθόντων ετών που βεβαιώνονται για πρώτη φορά.
4. Εισπράξεις δανείων και απαιτήσεων από Π.Ο.Ε.
5. Εισπράξεις υπέρ του Δημοσίου και τρίτων και επιστροφές χρημάτων.
6. Χρηματικό υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης.

Οι δαπάνες διακρίνονται στις εξής ομάδες:

1. Λειτουργικές δαπάνες χρήσης.
2. Επενδύσεις.
3. Πληρωμές Π.Ο.Ε., λοιπές αποδόσεις και προβλέψεις.
4. Αποθεματικό.

Οι δαπάνες παρουσιάζουν την ιδιαιτερότητα να παρακολουθούνται όχι μόνο κατά είδος αλλά και κατά υπηρεσία. Για το λόγο αυτό οι παραπάνω ομάδες επαναλαμβάνονται σε όλες τις υπηρεσίες, οι οποίες σύμφωνα με την ισχύουσα κωδικοποίηση είναι οι εξής:

00 Γενικές Υπηρεσίες

- 10 Οικονομικές και Διοικητικές Υπηρεσίες
- 15 Υπηρεσίες Πολιτισμού, Αθλητισμού και Κοινωνικής Πολιτικής
- 20 Υπηρεσίες Καθαριότητας και Ηλεκτροφωτισμού
- 25 Υπηρεσίες Ύδρευσης – Άρδευσης – Αποχέτευσης
- 30 Τεχνικές Υπηρεσίες
- 35 Υπηρεσίες Πρασίνου
- 40 Υπηρεσίες Πολεοδομίας
- 45 Υπηρεσίες Νεκροταφείων
- 50 Δημοτική Αστυνομία
- 70 Λοιπές Υπηρεσίες

Επιπλέον με την ΚΥΑ 26945/2015, που αφορά «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων, οικονομικού έτους 2016 – τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β' 253) απόφασης» δημιουργήθηκαν νέοι κωδικοί υπηρεσιών με στόχο την παρακολούθηση σε διακριτούς κωδικούς αριθμούς των δαπανών που χρηματοδοτούνται από το εθνικό και συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ τμήμα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Οι υπηρεσίες αυτές είναι οι παρακάτω:

- 60 Υπηρεσίες Κοινωνικής Πολιτικής (Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.)
- 61 Υπηρεσίες Πολιτισμού και Αθλητισμού (Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.)
- 62 Υπηρεσίες Καθαριότητας και Ηλεκτροφωτισμού (Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.)
- 63 Υπηρεσίες Ύδρευσης – Άρδευσης – Αποχέτευσης (Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.)
- 64 Υπηρεσία τεχνικών έργων, πρασίνου και πολεοδομίας (Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.)
- 69 Λοιπές υπηρεσίες (Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.)

Είναι θεωρώ αξιοσημείωτο το γεγονός ότι στους νέους κωδικούς υπηρεσιών δε διατηρείται η διάκριση των υπηρεσιών όπως ήταν ήδη διαμορφωμένη με την απλή προσθήκη της ένδειξης «Έργα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από Π.Δ.Ε.» σε αυτούς, αλλά άλλες υπηρεσίες ενοποιούνται σε μία και άλλες που ήταν ενιαίες παρακολουθούνται σε δύο κωδικούς αριθμούς. Κατά την άποψή μου το γεγονός αυτό

μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στη συνολική απεικόνιση – παρακολούθηση των δαπανών ενός έργου ή μιας δράσης η οποία έχει διπλή χρηματοδότηση, δηλαδή χρηματοδοτείται τόσο από το Π.Δ.Ε. και όσο και από ίδιους πόρους του δήμου.

1.3 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Η παρουσίαση της διαδικασίας που ακολουθεί βασίζεται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο.

Κατά την διαδικασία προετοιμασίας του προϋπολογισμού απαιτούνται οι εξής ενέργειες:

1. Η οικονομική υπηρεσία συγκεντρώνει στοιχεία από όλες τις υπηρεσίες για τη διαμόρφωση του σκέλους των εξόδων. Αναλυτικά συγκεντρώνονται στοιχεία που αφορούν:

- Τις προμήθειες επενδυτικών αγαθών, ανά υπηρεσία.
- Τις προβλεπόμενες προμήθειες υλικών ανά υπηρεσία.
- Τις προβλεπόμενες εργασίες ανά υπηρεσία.
- Τις συνεχιζόμενες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών ανά υπηρεσία.
- Το τεχνικό πρόγραμμα με τα συνεχιζόμενα έργα και τα νέα έργα που θα εκτελέσει ο Δήμος. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθούν τα εξής:

Το τεχνικό πρόγραμμα καταρτίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 208 του Ν. 3463/06 το οποίο προβλέπει την κατάρτισή του δύο τουλάχιστον μήνες πριν την έναρξη του οικονομικού έτους, δηλαδή μέχρι τέλος Οκτωβρίου. Περιλαμβάνει το σύνολο των έργων που πρέπει να εκτελεστούν από το δήμο και που η δαπάνη τους μπορεί να αντιμετωπιστεί με τα κάθε είδους έσοδα του προϋπολογισμού, ενώ δεν επιτρέπεται η εκτέλεση κανενός έργου αν δεν συμπεριλαμβάνεται στο τεχνικό πρόγραμμα.

Ταυτόχρονα όμως σύμφωνα με τις οδηγίες της ΚΥΑ 25595/2017 για την κατάρτιση του σχεδίου του προϋπολογισμού από την οικονομική επιτροπή απαιτείται κατ' ελάχιστο η ύπαρξη τεχνικού προγράμματος το οποίο ψηφίζεται στην προθεσμία ψήφισης του προϋπολογισμού.

Επομένως και παρά την ανωτέρω αναφερόμενη προθεσμία θα πρέπει να καταρτιστεί παράλληλα με το σχέδιο του προϋπολογισμού.

- Τις υποχρεωτικές εισφορές που επιβάλλονται με ειδικούς νόμους.
- Πίνακα δαπανών του προσωπικού, με αναλυτικά στοιχεία κόστους ανά εργαζόμενο, όπου υπολογίζονται οι νέες προσλήψεις και το κόστος τους, οι αποχωρήσεις του προσωπικού βάση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου.
- Τις προβλεπόμενες υπερωρίες.
- Τα ποσά των αμοιβών των αιρετών.
- Τα τοκοχρεολύσια, βάσει των δανειακών συμβάσεων και των αναλυτικών καταστάσεων του ΤΠΔ και των άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Τις επιχορηγήσεις των ιδρυμάτων και νομικών προσώπων, ως προς το ποσό που αναγράφεται στην συστατική τους πράξη.
- Τις προβλεπόμενες αποζημιώσεις βάσει δικαστικών αποφάσεων καθώς και τον υπολογισμό ποσών για γενικότερες αποζημιώσεις σε τρίτους.
- Το ποσό που προκύπτει για την πρόβλεψη μη είσπραξης εισπρακτέων υπολοίπων βεβαιωμένων κατά τα προηγούμενα οικονομικά έτη, ακολουθώντας τη μέθοδο που δίνεται κάθε φορά με τις οδηγίες της ΚΥΑ περί κατάρτισης του προϋπολογισμού που προβλέπει το άρθρο 77 του Ν.4172/13.

Για την διαμόρφωση του σκέλους των εσόδων, η οικονομική υπηρεσία συγκεντρώνει στοιχεία που αφορούν:

- Το ύψος των πραγματικών αποδόσεων των νομοθετημένων εσόδων του δήμου με βάση τις οδηγίες της παραπάνω αναφερόμενης ΚΥΑ.
- Το ύψος των επιχορηγήσεων που θα εγγραφούν στον προϋπολογισμό για τους Κ.Α.Π., για λειτουργικές δαπάνες σχολείων, για επιχορηγήσεις επενδύσεων σύμφωνα με τις ίδιες οδηγίες
- Τις επιχορηγήσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις ένταξης.
- Το προβλεπόμενο χρηματικό υπόλοιπο με ημερομηνία 31/12 του έτους κατάρτισης του προϋπολογισμού.

Παράλληλα συνεδριάζει η Επιτροπή Διαβούλευσης για την υποβολή προτάσεων επί του προϋπολογισμού. Η συνεδρίαση προηγείται της σύνταξης του προσχεδίου από την εκτελεστική επιτροπή. Για την συνεδρίαση της Επιτροπής Διαβούλευσης

απαιτείται πρόσκληση επτά (7) εργάσιμων ημερών σύμφωνα με το αρ.76 παρ.3 του Ν.3852/10.

Εφόσον έχουν μεταβιβασθεί στις δημοτικές ή τοπικές κοινότητες αρμοδιότητες αποφασιστικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τα άρθρα 83 παρ. 9 και 84 παρ. 6 του Ν 3852/2010, το δημοτικό συμβούλιο με απόφασή του καθορίζει το ανώτατο ύψος του προϋπολογισμού εξόδων του επόμενου έτους της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας και η απόφαση αυτή διαβιβάζεται στο συμβούλιό της έως το τέλος Ιουνίου. Το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας καταρτίζει σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων της κοινότητας σύμφωνα με το ανώτατο ποσό που καθορίστηκε από το δημοτικό συμβούλιο για το επόμενο οικονομικό έτος (άρθρο 86 του Ν.3852/2010). Το σχέδιο συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση, η οποία περιέχει αιτιολόγηση κάθε εγγραφής και αποστέλλεται έγκαιρα στην οικονομική επιτροπή έως 20/07 και σε περίπτωση μη κατάρτισης ή εμπρόθεσμης υποβολής του από την κοινότητα, το σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων καταρτίζεται από την οικονομική επιτροπή.

Η οικονομική υπηρεσία του Δήμου παραδίδει τις προτάσεις των υπηρεσιών του Δήμου και αιτιολογημένη εισήγηση για το εκτιμώμενο ύψος εσόδων, σύμφωνα με τις οδηγίες της κοινής υπουργικής απόφασης περί κατάρτισης του προϋπολογισμού, στην εκτελεστική επιτροπή. Η εκτελεστική επιτροπή, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την κατάρτιση του προϋπολογισμού, αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών του Δήμου καθώς και της επιτροπής διαβούλευσης και εισηγείται το προσχέδιο του προϋπολογισμού προς την οικονομική επιτροπή έως τις 20/07 (άρθρο 77 του Ν.4172/13).

Μαζί με το κείμενο του προϋπολογισμού υποβάλλει ως συνημμένα έγγραφα:

- εισηγητική έκθεση, στην οποία περιλαμβάνονται διευκρινήσεις για τα ποσά των δαπανών και των εσόδων, για τις διακυμάνσεις των ποσών μεταξύ του τρέχοντος και των προβλέψεων του επόμενου έτους.
- τα δικαιολογητικά έγγραφα για τον υπολογισμό της δαπάνης του προσωπικού και τρίτων.
- βεβαίωση της ταμειακής υπηρεσίας για το χρηματικό υπόλοιπο και τις απαιτήσεις του Δήμου.

Η οικονομική επιτροπή εξετάζει το προσχέδιο προϋπολογισμού που της υποβάλλει η Εκτελεστική Επιτροπή καθώς και ελέγχει το σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων κάθε τοπικής ή δημοτικής κοινότητας ως προς τις εξής παραμέτρους:

1. αν οι συνολικές δαπάνες που αναγράφονται σε αυτό δεν υπερβαίνουν το ανώτατο ποσό που έχει καθοριστεί από το δημοτικό συμβούλιο για κάθε δημοτική ή τοπική κοινότητα,
2. αν οι δαπάνες αφορούν τις αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβαστεί από το δημοτικό συμβούλιο στο συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας,
3. αν οι δαπάνες είναι νόμιμες,

Επιπλέον και ως προς το συνολικό προϋπολογισμό ελέγχει αν έχουν εγγραφεί οι υποχρεωτικές δαπάνες που επιβάλλονται υποχρεωτικά από νόμο.

Στη συνέχεια η οικονομική επιτροπή καταρτίζει το σχέδιο του προϋπολογισμού έως την 5η Σεπτεμβρίου (άρθρο 72 άρθρο 1 περ. α του Ν.3852/10, άρθρο 77 του Ν.4172/13) και μεριμνά για την ενσωμάτωσή στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών, προκειμένου το Παρατηρητήριο να εκφέρει τη γνώμη του επ' αυτού, με σκοπό την επίτευξη ρεαλιστικών και ισοσκελισμένων προϋπολογισμών. Στην περίπτωση που υπάρχουν παρατηρήσεις το σχέδιο προϋπολογισμού αναμορφώνεται και υποβάλλεται από την οικονομική επιτροπή στο δημοτικό συμβούλιο προς συζήτηση και ψήφιση το αργότερο έως το τέλος Οκτωβρίου. Υποχρεωτικά συνοδεύεται από τη γνώμη του Παρατηρητηρίου, τις οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και από αιτιολογική έκθεση, στην οποία παρουσιάζονται οι τυχόν προσαρμογές που επήλθαν στο σχέδιο του προϋπολογισμού.

Το Δημοτικό Συμβούλιο ψηφίζει το προϋπολογισμό και το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης, δηλαδή τη μηνιαία στοχοθεσία του, μέχρι 15 Νοεμβρίου σε ειδική συνεδρίασή του. Αν το σχέδιο του προϋπολογισμού και το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης δεν καταρτιστούν και δεν υποβληθούν ή αν ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου δεν μεριμνήσει για να συγκληθεί το συμβούλιο έως τη 15η Νοεμβρίου, το συμβούλιο συνέρχεται αυτοδίκαια την πρώτη Κυριακή μετά την ημερομηνία αυτή και ώρα 11 π.μ. στο συνήθη χώρο συνεδριάσεών του και προχωρεί στη σύνταξη και ψήφισή τους. Σε περίπτωση που το δημοτικό συμβούλιο και πάλι δεν συντάξει και ψηφίσει τον προϋπολογισμό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο προηγούμενο εδάφιο,

συνέρχεται αυτοδίκαια εκ νέου, την αμέσως επόμενη Κυριακή και ώρα 11 π.μ. στο συνήθη χώρο συνεδριάσεών του και προχωρεί στη σύνταξη και ψήφισή τους.

Μετά τη ψήφισή του ο προϋπολογισμός υποβάλλεται στην αρμόδια για την εποπτεία του δήμου Αρχή, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, συνοδευόμενος από την αιτιολογική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών.

Ο Ελεγκτής Νομιμότητας (ή ο ΓΓ της Αποκεντρωμένης Διοίκησης) καλεί το δημοτικό συμβούλιο να αναμορφώσει κατάλληλα τον προϋπολογισμό μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών, αν διαπιστωθεί κατά τον έλεγχο, ότι δεν έχουν εγγραφεί στον προϋπολογισμό οι υποχρεωτικές δαπάνες ή έσοδα που επιβάλλονται από το νόμο ή ότι έχουν εγγραφεί έσοδα ή έξοδα, τα οποία δεν προβλέπονται από το νόμο, ή ότι το ύψος των εσόδων υπερβαίνει ανατιολόγητα τις αποδόσεις του προηγούμενου οικονομικού έτους (άρθρο 266 παρ.7 του Ν.3852/10).

Αμέσως μόλις επικυρωθεί ο προϋπολογισμός, ο δήμος μεριμνά για την ενσωμάτωσή του καθώς και κάθε άλλου στοιχείου που τυχόν έχει ζητηθεί στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών (άρθρο 77 παρ.6 του Ν.4172/13).

Μετά την έγκριση του προϋπολογισμού συνοπτική οικονομική κατάστασή του (περίληψη) δημοσιεύεται σε μία τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα (άρθρο 159 παρ. 5 Ν. 3463/06). Επίσης αναρτάται στην επίσημη ιστοσελίδα του δήμου σύμφωνα με το άρθρο 266 παρ. 6 Ν. 3852/10 και στο πρόγραμμα «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 Ν. 3861/10. Παράλειψη της δημοσίευσης αυτής (Διαύγεια) έχει ως συνέπεια τη μη εκτέλεση του προϋπολογισμού, παρά την έγκρισή του από την εποπτεύουσα αρχή σύμφωνα με τις άρθρο 4 παρ. 2 Ν. 3861/10.

Επικυρωμένο αντίγραφο του προϋπολογισμού διαβιβάζεται στην αρμόδια για την άσκηση του προληπτικού ελέγχου των δαπανών του δήμου υπηρεσία του επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, (με τον ΑΔΑ ανάρτησης στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ), σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

1.4 ΕΚΤΕΛΕΣΗ & ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Ο προϋπολογισμός εκτελείται με την έναρξη του οικονομικού έτους και υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης έγκρισής του από την αρχή που ασκεί την εποπτεία του δήμου και της δημοσίευσής του στο πρόγραμμα Διαύγεια, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως.

Οι πρώτες ενέργειες που γίνονται με την έναρξη της χρήσης είναι οι εξής:

1. Η επαναβεβαίωση βεβαιωτικών καταλόγων υπολοίπων προηγούμενου έτους,
2. Η επαναβεβαίωση χρηματικού υπολοίπου,
3. Η πρώτη αναμόρφωση του προϋπολογισμού, στην οποία θα αναφερθώ αναλυτικά στην επόμενη ενότητα,
4. Οι δεσμεύσεις των δαπανών που ανατράπηκαν στο τέλος του προηγούμενου έτους καθώς και των νέων που πρέπει να δεσμευτούν σε ετήσια βάση.

Αναλυτικότερα:

Με το νέο οικονομικό έτος η ταμειακή υπηρεσία του Δήμου προβαίνει στην μεταφορά στη νέα χρήση και στη συνέχεια στην επαναβεβαίωση των εισπρακτέων υπολοίπων των χρηματικών καταλόγων στην ομάδα ανείσπρακτων απαιτήσεων. Η διαδικασία αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη διασφάλιση των ανείσπρακτων εσόδων του Δήμου και στο διαχωρισμό αυτών που δε μπορούν να εισπραχθούν.

Επίσης η ταμειακή υπηρεσία προχωρά στην έκδοση του γραμματίου είσπραξης του χρηματικού υπολοίπου της προηγούμενης χρήσης, που μεταφέρεται στη νέα. Ως χρηματικό υπόλοιπο ορίζεται η διαφορά μεταξύ εσόδων και εξόδων της προηγούμενης χρήσης.

Ταυτόχρονα το λογιστήριο προχωρά στην έκδοση και καταχώρηση αμέσως και κατά απόλυτη προτεραιότητα:

1. Των αποφάσεων ανάληψης των πολυετών υποχρεώσεων, κατά το μέρος που αφορούν στη δαπάνη που θα πραγματοποιηθεί εντός αρχόμενης χρήσης. Εάν από την προηγούμενη χρήση κατά την ανάληψη της υποχρέωσης ένα ποσό αφορούσε το επόμενο οικονομικό έτος, αυτό το ποσό πρέπει να αναληφθεί αμέσως με την έναρξη της χρήσης και στον ίδιο ΚΑΕ του προηγούμενου έτους.

2. Των αποφάσεων ανάληψης υποχρεώσεων που αφορούν στο ανεκτέλεστο μέρος συμβατικών υποχρεώσεων, οι οποίες εκδίδονται ως συνεχιζόμενες στο νέο οικονομικό έτος στον ίδιο ΚΑΕ του προηγούμενου έτους. Αυτό αφορά μόνο το μέρος που δεν πραγματοποιήθηκε εντός του προηγούμενου έτους και δεν τιμολογήθηκε και υπό την προϋπόθεση ότι η σχετική σύμβαση παρέχει τη δυνατότητα συνέχισης της σχετικής προμήθειας, υπηρεσίας ή έργου στο επόμενο οικονομικό έτος.
3. Των αποφάσεων ανάληψης υποχρεώσεων για τις ανεξόφλητες δαπάνες του προηγούμενου έτους. Οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν στην προηγούμενη χρήση αλλά για οποιονδήποτε λόγο δεν πληρώθηκαν εντός αυτού μπορούν να βαρύνουν τη νέα χρήση υπό την προϋπόθεση ότι είχαν νόμιμα αναληφθεί στην προηγούμενη χρήση. Εγγράφονται στον ΚΑΕ 81 (Πληρωμές υποχρεώσεων Π.Ο.Ε.) και βαρύνουν την ίδια υπηρεσία που βάρυναν κατά την προηγούμενη χρήση σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΚΥΑ 26945/2015. Ο έλεγχος της συνδρομής αυτής της προϋπόθεσης απαιτεί στα δικαιολογητικά που υποβάλλονται για την εκκαθάριση και πληρωμή των δαπανών αυτών να επισυνάπτεται η απόφαση της ανατροπής της δέσμευσης της προηγούμενης χρήσης, η οποία λαμβάνεται από το ίδιο όργανο που είχε αρχικά εγκρίνει τη δέσμευση της πίστωσης.
4. Των αποφάσεων ανάληψης υποχρεώσεων για τη δέσμευση ολόκληρου του ποσού των εγγεγραμμένων πιστώσεων στον προϋπολογισμό για τις σταθερές δαπάνες, τις δαπάνες πάγιου χαρακτήρα και τις δαπάνες μισθωμάτων ακινήτων σύμφωνα με το άρθρο 9 του Π. Δ/τος 80/2016

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού εσόδων πραγματοποιείται σε δύο φάσεις εκ των οποίων η πρώτη αφορά τη βεβαίωση του εσόδου και η δεύτερη την είσπραξή του.

Βεβαίωση εσόδου σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΒΔ 17/5-15/6/1959 «νοείται η κατά τους κειμένους νόμους παρά των αρμοδίων αρχών ή υπηρεσιών και οργάνων των Δήμων ή Κοινοτήτων εκκαθάρισις απαιτήσεως τινός των Δήμων ή Κοινοτήτων και ο προσδιορισμός του ποσού αυτής, του προσώπου του οφειλέτου, του είδους του εσόδου και της αιτίας δι' ην οφείλεται».

Η βεβαίωση εσόδου νοείται υπό ευρύτατη, ευρεία και στενή έννοια. Βεβαίωση υπό ευρύτατη έννοια είναι η διοικητική πράξη (δημάρχου ή άλλου αρμόδιου οργάνου

κατά περίπτωση) με την οποία καταλογίζεται ορισμένο χρηματικό ποσό (φόρος, τέλος, πρόστιμο κ.λ.π.) σε βάρος συγκεκριμένου προσώπου. Κατά της πράξης αυτής ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ασκήσει προσφυγή, ένσταση κλπ εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Η πράξη οριστικοποιείται μετά την ολοκλήρωση των παραπάνω ενεργειών ή την πάροδο της προθεσμίας για την άσκησή τους και αποτελεί πλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ΒΔ 17/5-15/6/1959, νόμιμο τίτλο βεβαίωσης. Με βάση αυτόν συντελείται στη συνέχεια η βεβαίωση υπό ευρεία έννοια με τη σύνταξη χρηματικού καταλόγου. Και επί του χρηματικού καταλόγου προβλέπεται προθεσμία για την άσκηση προσφυγής. Μετά την εκπνοή της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής ο χρηματικός κατάλογος, αποτελεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ΠΔ 16/89 «Κανονισμός λειτουργίας των ΔΟΥ κ.λ.π.» και του άρθρου 2 του ΚΕΔΕ «τίτλο είσπραξης», βάσει του οποίου εισπράττονται τα έσοδα των δήμων (άρθρο 4 παρ. 4 ΒΔ 17/5-15/6/1959) και διαβιβάζεται στην ταμειακή υπηρεσία για την ταμειακή βεβαίωση (βεβαίωση υπό στενή έννοια), την εμφάνιση δηλαδή στα βιβλία εισπρακτέων εσόδων των σχετικών απαιτήσεων. Η διαδικασία αυτή συντελείται με την έκδοση τριπλότυπου αποδεικτικού παραλαβής του χρηματικού καταλόγου από την ταμειακή υπηρεσία σύμφωνα με τα άρθρα 4 παρ. 6, 52 παρ. 1 και 67 ΒΔ 17/5-15/6/1959 και το άρθρο 61 παρ. 2 ΠΔ 16/89.

Πέραν της ανωτέρω διαδικασίας υπάρχει και η διαδικασία της «οίκοθεν» βεβαίωσης η οποία επιτρέπεται μόνο για τα έσοδα που εισπράττονται ταυτόχρονα με την υποβολή της δήλωσης του υπόχρεου ή για τα έσοδα εκείνα των οποίων η βεβαίωση και η είσπραξη συμπίπτουν σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 53 ΒΔ 17/5-15/6/1959, άρθρο 54 παρ. 2 ΠΔ 16/89.

Η είσπραξη των δημοτικών εσόδων ρυθμίζεται με τις σχετικές διατάξεις του Κ.Δ.Σ. και οι διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΝΔ 356/1974), όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά (άρθρο 167 παρ. 1 Ν 3463/06).

Η διαδικασία και τα όργανα είσπραξης των εσόδων των δήμων που έχουν δική τους ταμειακή υπηρεσία, ορίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 45 έως 59 του ΒΔ 17/5-15/6/1959. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 48 παρ. 1, 54 παρ. 1 και 58 παρ. 1 του ΒΔ 17/5-15/6/1959, η είσπραξη των εσόδων των δήμων που έχουν δική τους

ταμειακή υπηρεσία γίνεται αποκλειστικά από το δημοτικό ταμεία και από τους υπαλλήλους στους οποίους έχουν ανατεθεί καθήκοντα εισπράκτορα.

Για την εισπραξη των εσόδων τα ανωτέρω όργανα εκδίδουν τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις των άρθρων 54 και 55 του ΒΔ 17/5-15/6/1959 αποδεικτικά εισπραξέως (διπλότυπα ή γραμμάτια εισπραξης), ενώ κάθε εισπραξη για λογαριασμό του δήμου θεωρείται ως «μηδόλως γινομένη», αν δεν γίνει από τον αρμόδιο δημοτικό ταμεία ή εισπράκτορα και αν δεν εκδοθεί το νόμιμο αποδεικτικό εισπραξης (άρθρο 56 παρ. 1 ΒΔ 17/5-15/6/1959).

Ιδιαίτερα σημαντικό θέμα για την εισπραξη των εσόδων των δήμων είναι και η επιβολή των αναγκαστικών μέτρων εισπραξης που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε., δηλαδή η κατάσχεση κινητών στα χέρια του οφειλέτη ή στα χέρια τρίτου και η κατάσχεση ακινήτων. Τα μέτρα αυτά τα λαμβάνει αθροιστικά ή μεμονωμένα ο προϊστάμενος της ταμειακής υπηρεσίας δημοτικός ταμείας κατά την κρίση του (άρθρο 167 παρ. 1 Ν 3463/06, άρθρο 48 ΒΔ 17/5-15/6/1959, άρθρα 9 και 91 ΝΔ 356/74, όπως ισχύουν).

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού εξόδων προϋποθέτει την δέσμευση δαπάνης, την πραγματοποίηση της δαπάνης, την εκκαθάριση – ενταλματοποίησή της και την πληρωμή της.

Ανάληψη υποχρέωσης είναι η διοικητική πράξη με την οποία γεννάται ή βεβαιώνεται υποχρέωση του Δημοσίου και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης έναντι τρίτων (νομική δέσμευση – βάσει του Ν. 4270/14, άρθρο 2 του ΠΔ 80/2016). Για την εκτέλεση οποιασδήποτε δαπάνης απαιτείται σχετική απόφαση ανάληψης υποχρέωσης του αρμόδιου διατάκτη με την οποία εγκρίνεται η πραγματοποίησή της και δεσμεύεται η αναγκαία πίστωση (δημοσιονομική δέσμευση).

Μετά τη δέσμευση της δαπάνης ακολουθεί η πραγματοποίησή της, η οποία αποδεικνύεται με την έκδοση του κατά περίπτωση νόμιμου παραστατικού. Ακολουθεί η εκκαθάριση δαπάνης, η οποία είναι η πράξη με την οποία αναγνωρίζεται οφειλή του Δήμου ως νομίμως αναληφθείσα και υφιστάμενη και προσδιορίζεται το ποσό αυτής (άρθρο 20 παρ.1 του Β.Δ. 17-5/15-6-59).

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της εκκαθάρισης της δαπάνης ακολουθεί η σύνταξη χρηματικού εντάλματος πληρωμής σε δύο (2) αντίτυπα. Έπειτα επισυνάπτονται στο χρηματικό ένταλμα όλα τα δικαιολογητικά που προσδιορίζουν την δαπάνη (άρθρο 23 και 25 του Β.Δ. 17-5/15-6-59). Το χρηματικό ένταλμα υπογράφεται από τον δήμαρχο και τον προϊστάμενο της οικονομικής υπηρεσίας και σφραγίζεται με τη σφραγίδα του δήμου (άρθρο 23 του Β.Δ. 17-5/15-6-59).

Οι δαπάνες των δήμων, των περιφερειών, των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων ύδρευσης αποχέτευσης και των δημοτικών ανωνύμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ανεξαρτήτως πληθυσμού, εξαιρουμένων των σχολικών επιτροπών, υπόκεινται στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με τα διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 33 του Ν. 4129/13 και του άρθρου 275 του Ν. 3852/10. Αρμόδια όργανα για την άσκηση του προληπτικού ελέγχου είναι οι Υπηρεσίες Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου που εδρεύουν στις πρωτεύουσες των νομών, που ορίζονται με απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (παρ. 3 άρθρου 169 του Ν. 3463/06). Επομένως μετά την έκδοσή του το χρηματικό ένταλμα αποστέλλεται στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη θεώρησή του, εφόσον η δαπάνη υπερβαίνει το ύψος των 5.000,00 € για έλεγχο και θεώρηση.

Μετά τη παραλαβή τους τα θεωρημένα εντάλματα προωθούνται προς πληρωμή στη ταμειακή υπηρεσία. Ο Δημοτικός ταμίας ή ο διαχειριστής εξόδων, αφού παραλάβει τα χρηματικά εντάλματα και ελέγξει την νομιμότητα και εγκυρότητα αυτών, ειδοποιεί τους δικαιούχους εγγράφως για τα χρηματικά εντάλματα που έχουν εκδοθεί στο όνομά τους. (άρθρο 28 Β.Δ.17-5/15-6-59).

Έπειτα αφού ελέγξει τα δικαιολογητικά νομιμοποίησης, εξακριβώσει την ταυτότητα του δικαιούχου ή του νομίμου αντιπροσώπου του και λάβει την υπογραφή του κάτω από την ένδειξη Ο ΛΑΒΩΝ, αναγράφει επί του τίτλου πληρωμής τα στοιχεία ταυτότητας του δικαιούχου τη λέξη ΠΛΗΡΩΤΕΟ και την ημερομηνία, υπογράφει και παραπέμπει τον πληρωτέο τίτλο στον ταμειακό διαχειριστή για εξόφληση.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 9 του άρθρου 266 του Ν. 3852/2010, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν «η Οικονομική Επιτροπή, έπειτα από εισήγηση του

υπευθύνου των οικονομικών υπηρεσιών του οικείου Δήμου, μετά τη λήξη κάθε τριμήνου υποβάλλει στο δημοτικό συμβούλιο έκθεση για τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, κατά το χρονικό διάστημα από την αρχή του οικονομικού έτους έως το τέλος του συγκεκριμένου τριμήνου. Στην έκθεση διατυπώνονται και οι τυχόν παρατηρήσεις της μειοψηφίας και επισυνάπτεται σε αυτή η εισήγηση του υπευθύνου οικονομικών υπηρεσιών, καθώς και η έκθεση του προηγούμενου τριμήνου. Η έκθεση μετά των συνημμένων της υποβάλλεται στο δημοτικό συμβούλιο εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από τη λήξη κάθε τριμήνου.

Εάν, με την ανωτέρω έκθεση του δεύτερου και τρίτου τριμήνου κάθε οικονομικού έτους, διαπιστωθεί από την οικονομική επιτροπή, σύμφωνα με την πορεία και την εκτίμηση είσπραξης των εσόδων, ότι στον προϋπολογισμό έχουν εγγραφεί υπερεκτιμημένα έσοδα ή έσοδα που εκτιμάται ότι δεν θα εισπραχθούν έως το τέλος της χρήσης, το δημοτικό συμβούλιο προβαίνει υποχρεωτικά σε αναμόρφωση αυτού, με απόφασή του που λαμβάνεται εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή σε αυτό της έκθεσης από την οικονομική επιτροπή, μειώνοντας τα παραπάνω έσοδα, σύμφωνα με την εισήγησή της και αντιστοίχως το σκέλος των δαπανών, ώστε να μην καταστεί σε καμία περίπτωση ελλειμματικός ο προϋπολογισμός.

Σε περιπτώσεις όπου από την έκθεση προκύπτει ότι δεν απαιτείται αναμόρφωση του προϋπολογισμού, αυτό διαπιστώνεται από το δημοτικό συμβούλιο με απόφασή του που λαμβάνεται εντός της ίδιας προθεσμίας, δυνάμενο αυτό να προβεί σε αναμόρφωσή του για τους λόγους που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο.

Οι ανωτέρω αποφάσεις υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας για έλεγχο. Η έκθεση, μετά των συνημμένων της και η απόφαση του δημοτικού συμβουλίου αναρτώνται στην ιστοσελίδα του οικείου Δήμου και στο διαδίκτυο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ν. 3861/2010 («Πρόγραμμα Διαύγεια»), γνωστοποιούμενοι οι σχετικοί αριθμοί διαδικτυακής ανάρτησης (ΑΔΑ) στον Ελεγκτή Νομιμότητας και στην οικεία υπηρεσία Επιτρόπου για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 277 του ν. 3852/2010.

Τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στην έκθεση ή και να τη συνοδεύουν, καθώς και κάθε άλλο θέμα για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.»

Κατ' εξουσιοδότηση αυτής της διάταξης εκδόθηκε η 40038/9.9.2011 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία καθόρισε τα υποβαλλόμενα στοιχεία. Η έκθεση περιλαμβάνει στοιχεία εσόδων και δαπανών στο επίπεδο προϋπολογισθέντων – βεβαιωθέντων – εισπραχθέντων (ως προς τα έσοδα) και προϋπολογισθέντων – αναληφθέντων – τιμολογηθέντων – ενταλθέντων – πληρωθέντων (ως προς τις δαπάνες) καθώς και στοιχεία Ενεργητικού – Παθητικού (ως προς τα στοιχεία της διπλογραφικής λογιστικής).

1.5 ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Η αναμόρφωση του προϋπολογισμού είναι ιδιαίτερη διαδικασία και διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 8 του ΒΔ 17-5/15-6-1959 και από το άρθρο 161 του Ν. 3463/06, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 49 του Ν.4483/17 για τις πιστώσεις των έργων.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ.1 του ΒΔ 17-5/15-6-1959 κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους απαγορεύεται μεταφορά πιστώσεων από ομάδα σε ομάδα και από κατηγορία σε κατηγορία (κεφάλαιο και άρθρο αντίστοιχα με την χρησιμοποιούμενη ορολογία του Β.Δ/τος).

Στην παρ.2 του ίδιου άρθρου ορίζονται οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων επιτρέπεται η μεταφορά των λοιπών εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό πιστώσεων, πλην έργων. Συγκεκριμένα επιτρέπεται εφόσον:

- Έχει εκπληρωθεί ο σκοπός της πίστωσης
- Έχει καταστεί ανέφικτη η πραγματοποίησή της

Σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να μεταφερθεί μέρος ή το σύνολο της πίστωσης για επαύξηση άλλης εγγεγραμμένης στον προϋπολογισμό πίστωσης καθώς και για έκτακτες και επείγουσες ανάγκες οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί στο προϋπολογισμό.

Επιπλέον κατά το άρθρο 83 εδ.β του ίδιου Β. Δ/τος αναμόρφωση πραγματοποιείται και για την εγγραφή νέων εσόδων στον προϋπολογισμό.

Στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι η μεταφορά των πιστώσεων ή η δημιουργία νέων πιστώσεων πραγματοποιείται με ειδική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που υπόκειται σε έγκριση της κάθε φορά εποπτεύουσας αρχής. Στην απόφαση πρέπει να κατονομάζονται ρητά οι Κ.Α. για την αύξηση των οποίων μεταφέρονται τα αναλαμβανόμενα ποσά ή να καθορίζουν τους νέους Κ.Α. που πρέπει να δημιουργηθούν όταν πρόκειται για απρόοπτη δαπάνη.

Τέλος στις παρ. 4 και 5 του ίδιου άρθρου προβλέπεται η εγγραφή ειδικής πίστωσης στον προϋπολογισμό ως αποθεματικό κεφάλαιο για την πρόληψη ενδεχόμενης ανεπάρκειας πιστώσεων για απρόοπτες δαπάνες, μέσω του οποίου πραγματοποιούνται οι αναμορφώσεις.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 161 του Ν. 3463/06, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 49 του Ν.4483/17 κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους επιτρέπεται η μεταφορά πίστωσης από έργο σε έργο ή και από έργο για την ενίσχυση ή δημιουργία οποιουδήποτε άλλου κωδικού αριθμού δαπάνης, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεωτικών δαπανών, υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται ο ανταποδοτικός ή εξειδικευμένος χαρακτήρας των πιστώσεων και με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων για τις πιστώσεις αυτές. Για τη μεταφορά αυτή απαιτείται αναμόρφωση του προϋπολογισμού (παρ.1).

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την προηγούμενη διατύπωση της παρ.1 του άρθρου 161 «Πίστωση, που έχει εγγραφεί στον προϋπολογισμό για την εκτέλεση ορισμένου έργου, επιτρέπεται, σε περίπτωση που υπάρχει αδυναμία να εκτελεστεί αυτό το έργο, να διατεθεί μόνον για την εκτέλεση άλλου έργου. Για τη διάθεση αυτή απαιτείται αναμόρφωση του προϋπολογισμού». Η αλλαγή που επιτρέπει την μεταφορά πίστωσης από έργο σε οποιαδήποτε άλλη δαπάνη αποτελεί στην ουσία προσαρμογή απαραίτητη για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων συνθηκών που έχουν δημιουργηθεί από την οικονομική κρίση και την δυσπραγία που αυτή προκάλεσε στα οικονομικά των δήμων, λόγω της μείωσης των τακτικών τους επιχορηγήσεων.

Το αποθεματικό κεφάλαιο του δημοτικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού των Περιφερειών δεν μπορεί να υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) του συνόλου των εγγεγραμμένων σε αυτόν τακτικών εσόδων (παρ. 2 άρθρο 161 Ν. 3463/06, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 49 του Ν.4483/17).

Η διαδικασία που ακολουθείται για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού είναι η εξής:

- Οι κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες υποβάλουν αίτημα αναμόρφωσης του προϋπολογισμού με τη σχετική τεκμηρίωση της ανάγκης στην οικονομική υπηρεσία, η οποία εισηγείται την αναμόρφωση στην Οικονομική Επιτροπή. Αυτό προκύπτει από τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 23 Ν. 3536/07, σύμφωνα με τις οποίες οι αποφάσεις αναμόρφωσης του προϋπολογισμού υποβάλλονται συνοδευόμενες από τις εισηγήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών.
- Η οικονομική επιτροπή καταρτίζει σχέδιο αναμόρφωσης του προϋπολογισμού το οποίο υποβάλει στο δημοτικό συμβούλιο.
- Το δημοτικό συμβούλιο εγκρίνει την αναμόρφωση του προϋπολογισμού.
- Η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου υποβάλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από τα παραπάνω (εισηγήσεις και απόφαση Ο.Ε.) σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 77 του Ν. 4172/13)
- Μετά την επικύρωση της απόφασης, ενσωματώνεται η αναμόρφωση στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις.

Πέραν των ανωτέρω προβλέπεται **υποχρεωτική αναμόρφωση** του προϋπολογισμού στις εξής περιπτώσεις:

1. Στην περίπτωση που η έκθεση εκτέλεσης του προϋπολογισμού του 2^{ου} και 3^{ου} τριμήνου του έτους διαπιστώνει υστέρηση στην είσπραξη των προβλεφθέντων εσόδων. Τότε το δημοτικό συμβούλιο υποχρεωτικά αναμορφώνει τον προϋπολογισμό σε προθεσμία 15 ημερών από την υποβολή της σχετικής έκθεσης της οικονομικής επιτροπής σε αυτό, μειώνοντάς τα στο πραγματικό ύψος τους και προβαίνοντας σε αντίστοιχη μείωση δαπανών προκειμένου αφενός να παραμείνει ισοσκελισμένος ο προϋπολογισμός και αφετέρου να μην καταστεί σε καμία περίπτωση ελλειμματικός. Τα παραπάνω προβλέπονται από την παρ. 9 του άρθρου 266 του Ν.3852/10, ενώ όμοιο είναι και το περιεχόμενο των διατάξεων του άρθρου 149 του Ν.4270/14, σύμφωνα με τις οποίες το Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. αξιολογεί τις προβλέψεις των εσόδων που

παρουσιάζουν οι Ο.Τ.Α. στο Ο.Π.Δ. και διατυπώνει προτάσεις τροποποίησης τους, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο και ιδίως όταν τα έσοδα εμφανίζονται υπερεκτιμημένα και μη ρεαλιστικά. Το Παρατηρητήριο αξιολογεί και ελέγχει την πορεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού με βάση τα μηνιαία στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού που αναρτώνται στη βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών.

2. Με το άρθρο 6 της ΚΥΑ 26945/31-07-2015, προβλέπεται υποχρεωτική αναμόρφωση του προϋπολογισμού, ως εξής:

Μετά τη λήξη της χρήσης και εντός του 1ου τετραμήνου του 2016, οι δήμοι υποχρεούνται να επανελέγξουν τις παραδοχές με βάση τις οποίες κατήρτισαν τον Π/Υ του 2016 και να προχωρήσουν σε αναμόρφωσή του, λαμβάνοντας υπόψη τα πραγματικά οικονομικά αποτελέσματα και μεγέθη τους, όπως αυτά θα έχουν διαμορφωθεί την 31.12.2015, προκειμένου αυτός να καταστεί ρεαλιστικός.

Ειδικότερα:

- Για την ομάδα εσόδων Ι, επαναυπολογίζεται το ανώτατο ποσό που μπορεί να εγγραφεί στον προϋπολογισμό για την ομάδα αυτή με βάση την αρχή ότι το συνολικό ύψος των εγγεγραμμένων εσόδων της ομάδας δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέγιστο από τις εισπράξεις που πραγματοποίησε συνολικά ο φορέας στους κωδικούς αυτής της ομάδας για τα δύο προηγούμενα έτη (έτος βάσης και έτος σύνταξης του προϋπολογισμού). Σε περίπτωση που έχουν εγγραφεί ποσά μεγαλύτερα από αυτό της εκτέλεσης του έτους βάσης και το έτος κατάρτισης κλείσει τελικά με χαμηλότερη εκτέλεση, ο Π/Υ υποχρεωτικά αναμορφώνεται στο ύψος ποσού του έτους βάσης.
- Για την ομάδα εσόδων ΙΙ οι δήμοι εγγράφουν τα πραγματικά ποσά του ΚΑΕ 32 και, σύμφωνα με αυτά, επαναυπολογίζουν το επιτρεπόμενο ελάχιστο ποσό που πρέπει να εγγραφεί στον ΚΑΕ 85 «Προβλέψεις μη εισπραχθείσας εισπρακτέων υπολοίπων βεβαιωμένων κατά τα Π.Ο.Ε. εντός του οικονομικού έτους» με βάση την αρχή ότι η συνολική διαφορά των εγγεγραμμένων ποσών στον υπό εκτέλεση προϋπολογισμό για τους ΚΑΕ 32 και 85 δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέγιστο από τις εισπράξεις που πραγματοποίησε ο φορέας στον ΚΑΕ 32 για τα έτη βάσης και κατάρτισης του προϋπολογισμού. Στην περίπτωση, που το εγγεγραμμένο ποσό στον

ΚΑΕ 85 είναι μικρότερο του επιτρεπόμενου ελαχίστου ποσού, είναι υποχρεωτική η άμεση αναμόρφωση του προϋπολογισμού με αύξηση του προϋπολογισθέντος ποσού στον συγκεκριμένο ΚΑΕ.

- Διορθώνεται το Χρηματικό Υπόλοιπο που είχε προβλεφθεί στο ύψος του πραγματικά διαμορφωμένου.
- Διορθώνονται οι προβλέψεις του ΚΑΕ 81 που αφορούν πληρωμές υποχρεώσεων ΠΟΕ και εγγράφεται το σύνολο των απλήρωτων υποχρεώσεων όπως αυτές προκύπτουν από το ισοζύγιο της Γενικής Λογιστικής της 31.12.2015.

Με τις αναμορφώσεις υποβάλλεται στην αρμόδια για την εποπτεία του δήμου Αρχή, ολόκληρος ο προϋπολογισμός.

Η καταληκτική ημερομηνία υποβολής της 1ης υποχρεωτικής αναμόρφωσης σύμφωνα με τα παραπάνω άλλαξε με το άρθρο 4 της ΚΥΑ 25595/2017 και πλέον ορίστηκε στις 28/2/2018.

1.6 ΤΑΜΕΙΑΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Απολογισμός του δήμου είναι το σύνολο των οικονομικών καταστάσεων, των διαχειριστικών στοιχείων και των λοιπών εγγράφων τα οποία υποβάλλονται στο Δημοτικό Συμβούλιο σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.

Ο ταμειακός απολογισμός συμπεριλαμβάνει:

1. τα υποβαλλόμενα από τον δημοτικό ταμία στοιχεία που συγκροτούν τον λογαριασμό της διαχείρισης.
2. τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως, μαζί με το πιστοποιητικό του ορκωτού λογιστή εάν εφαρμόζεται το ΚΛΣ.
3. τη συνοπτική κατάσταση Προϋπολογισμού – Απολογισμού.
4. την κατάσταση επενδυτικής δραστηριότητας και ιδίων πόρων.
5. τη βεβαίωση του προϊσταμένου της οικονομικής υπηρεσίας για τον αριθμό των εκδοθέντων τριπλότυπων εισπραξής, γραμματίων εισπραξής και τριπλότυπων παραλαβής εισπρακτέων εσόδων.
6. το πρωτόκολλο κλεισίματος των διαχειριστικών βιβλίων.
7. τον προϋπολογισμό όπως αναμορφώθηκε μέχρι τη λήξη του έτους μαζί με τις αντίστοιχες αποφάσεις της οικονομικής επιτροπής και του δημοτικού συμβουλίου.

8. σε περίπτωση αλλαγής του δημοτικού ταμιά κατά τη διάρκεια του έτους το πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής. (άρθρο 44 Β.Δ.17-5/16-6-59)

Ο ταμειακός απολογισμός της διαχείρισης, υποβάλλεται από εκείνον που ενεργεί την ταμειακή υπηρεσία του δήμου. Ο λογαριασμός υποβάλλεται ενιαίος ανεξάρτητα από τις τυχόν μεταβολές που έχουν γίνει ως προς τα πρόσωπα που ενεργούν την ταμειακή υπηρεσία και περιλαμβάνει:

1. Τον ταμειακό απολογιστικό πίνακα.
2. Το γραμμάτιο είσπραξης που εκδόθηκε για τη μεταφορά του αδιάθετου υπολοίπου στην επόμενη χρήση.
3. Την αναλυτική κατάσταση εσόδων στην οποία αναγράφονται κατά κωδικό αριθμό και κατ' αύξοντα αριθμό και ποσό τα εκδοθέντα τριπλότυπα αποδεικτικά παραλαβής εισπρακτέων εσόδων και γραμμάτια είσπραξης.
4. Τα στελέχη των αποδεικτικών παραλαβής εισπρακτέων και των γραμματίων είσπραξης, που περιλαμβάνονται στην ανωτέρω κατάσταση καθώς και τα στελέχη των τριπλότυπων αποδεικτικών είσπραξης.
5. Τον πίνακα των εσόδων κατά κωδικό αριθμό που έχουν παραγραφεί ή διαγραφεί ή εκπέσει με μνεία της διάταξης του νόμου ή της δικαστικής απόφασης ή της πράξης, με την οποία επήλθε η διαγραφή ή έκπτωση.
6. Την αναλυτική κατάσταση εξόδων, στην οποία καταχωρούνται κατά κωδικό αριθμό και κατ' αύξοντα αριθμό και ποσό τα εξοφληθέντα χρηματικά εντάλματα.
7. Τα εξοφληθέντα χρηματικά εντάλματα με τα δικαιολογητικά τους.
8. Τη βεβαίωση του πιστωτικού ιδρύματος, όπου κατατίθενται τα έσοδα του δήμου με ίδια ταμειακή υπηρεσία, για το ύψος του χρηματικού υπολοίπου την 31 Δεκεμβρίου του ελεγχόμενου έτους, καθώς και τη βεβαίωση του ταμιά για το χρηματικό ποσό που βρίσκεται στα χέρια του την ίδια ημερομηνία.

Βάσει των διατάξεων του άρθρου 163 του Ν.3463/06, ο ταμίας υποβάλλει μέχρι το τέλος Μαΐου διαμέσου του δημάρχου στην οικονομική επιτροπή λογαριασμό της διαχείρισης του οικονομικού έτους που έληξε. Μέσα σε δύο μήνες αφότου παραλάβει τα στοιχεία η οικονομική επιτροπή τα προελέγχει και το αργότερο πέντε (5) ημέρες μετά τη λήξη του διμήνου, υποβάλλει τον απολογισμό και, προκειμένου για δήμους

που εφαρμόζουν το κλαδικό λογιστικό σχέδιο δήμων και κοινοτήτων, τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως, μαζί με έκθεσή της στο δημοτικό συμβούλιο.

Εντός δύο μηνών αφότου παρέλαβε τον απολογισμό ή και τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως και την έκθεση της οικονομικής επιτροπής το δημοτικό συμβούλιο συνεδριάζει για την έγκριση του απολογισμού και του ισολογισμού και διατυπώνει τις παρατηρήσεις του σχετικά με αυτόν. Η συνεδρίαση πρέπει να είναι αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό.

Στη συνεδρίαση παρίσταται και ο διευθυντής των οικονομικών υπηρεσιών του δήμου. Στους δήμους που εφαρμόζουν κλαδικό λογιστικό σχέδιο στην ανωτέρω ειδική συνεδρίαση καλείται και παρίσταται και ο ορκωτός ελεγκτής λογιστής ή ο αναπληρωτής του, ο οποίος συνέταξε το πιστοποιητικό ελέγχου. Η λήψη απόφασης του συμβουλίου δεν επηρεάζεται από την απουσία του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή ή του αναπληρωτή του εφόσον αποδεικνύεται ότι κλήθηκε εμπρόθεσμα στην ειδική συνεδρίαση. Ο δήμαρχος με έγγραφό του κοινοποιεί την απουσία του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή από τη συνεδρίαση στο Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών, το συμβούλιο δε, έχει δικαίωμα να αποκλείσει τον ορκωτό ελεγκτή - λογιστή που δεν προσήλθε, από επόμενο έλεγχο στο Δήμο.

Ο απολογισμός και ο ισολογισμός με το πιστοποιητικό και την έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή λογιστή μαζί με όλα τα δικαιολογητικά που ορίζονται στο άρθρο 24 του Ν.3202/03 υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο μέσα σε ένα (1) μήνα αφότου εκδόθηκε η πράξη του δημοτικού συμβουλίου για την έγκρισή της, για να ελεγχθεί, και η υποβολή του ανακοινώνεται στο Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Σε περίπτωση μη υποβολής του απολογισμού και του ισολογισμού στο Ελεγκτικό Συνέδριο επιβάλλονται σε βάρος των υπαιτίων οι κυρώσεις του άρθρου 45 του Ν.4129/13 και παράλληλα διενεργείται έκτακτος γενικευμένος έλεγχος στη διαχείριση του δήμου, μετά από απόφαση του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που εκδίδεται είτε αυτεπάγγελτα είτε μετά από αίτηση του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Τα στοιχεία που υποβάλλονται αναφέρονται στην ΦΓ8/21500/2004 απόφαση της ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Συνοπτική κατάσταση του απολογισμού και ο ισολογισμός μετά των αποτελεσμάτων χρήσης και του πιστοποιητικού ελέγχου του ορκωτού λογιστή δημοσιεύονται σε μία

τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα ή εάν δεν υπάρχει τοπική εφημερίδα σε μία που εκδίδεται στα όρια του νομού που εδρεύει ο δήμος.

2. Αριθμοδείκτες

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 165, παρ. 2 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν.3463/2006) με υπουργική απόφαση καθορίζονται δείκτες αξιολόγησης της οικονομικής διαχείρισης των δήμων, οι οποίοι συνοδεύουν τον προϋπολογισμό και τον απολογισμό τους.

Κατ' εξουσιοδότηση της ανωτέρω διάταξης εκδόθηκε η Υ.Α. 74712/29.12.2010 (ΦΕΚ 2043/30.12.2010 τεύχος Β') που αφορά σε καθορισμό του τύπου, του περιεχομένου των στοιχείων, του χρόνου και του τρόπου ενημέρωσης της βάσης δεδομένων «Οικονομικά στοιχεία δήμων», των αριθμοδεικτών αξιολόγησης καθώς και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας.

Στο 6^ο άρθρο της Υ.Α. αναφέρονται ορίζονται αριθμοδείκτες για την αξιολόγηση των οικονομικών στοιχείων κάθε δήμου. Με βάση τον προϋπολογισμό – απολογισμό των δήμων αναφέρονται ως ενδεικτικές οι εξής κατηγορίες αριθμοδεικτών:

1. Αριθμοδείκτες δομής εσόδων/εξόδων: ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κατηγορίας και υποκατηγορίας εσόδων στα συνολικά έσοδα/έξοδα, καθώς και ανά υπηρεσία.
2. Αριθμοδείκτες εσόδων/εξόδων ανά κάτοικο, με βάση την απογραφή πληθυσμού της ΕΛΣΤΑΤ:
 - α. συνολικά έσοδα/έξοδα ανά κάτοικο,
 - β. ίδια έσοδα ανά κάτοικο,
 - γ. ανταποδοτικά έσοδα ανά κάτοικο,
 - δ. φόροι & τέλη ανά κάτοικο,
 - ε. έξοδα χρήσης ανά κάτοικο,
 - στ. επενδύσεις ανά κάτοικο.
3. Αριθμοδείκτες οικονομικής επίδοσης:
 - α. βεβαιωθέντα, εν ευρεία έννοια, έσοδα/προϋπολογισθέντα έσοδα
 - β. ταμειακώς βεβαιωθέντα έσοδα/προϋπολογισθέντα έσοδα,
 - γ. πληρωθέντα έξοδα/προϋπολογισθέντα έξοδα,
 - δ. εισπραχθέντα έσοδα/βεβαιωθέντα έσοδα,
 - ε. αναμορφώσεις/προϋπολογισθέντα έσοδα,
 - στ. ληξιπρόθεσμες οφειλές τρίτων/ταμειακά βεβαιωμένες οφειλές,
 - ζ. εισπραχθέντα έσοδα από ληξιπρόθεσμες οφειλές/ληξιπρόθεσμες οφειλές,

- η. ληξιπρόθεσμες οφειλές τρίτων για τις οποίες εφαρμόστηκαν μέτρα είσπραξης/σύνολο ληξιπρόθεσμων οφειλών
4. Αριθμοδείκτες δανειακής επιβάρυνσης με βάση το άρθρο 264, παρ. 1, περ.α και β. του ν. 3852/2010, όπως εξειδικεύθηκε με την υπ' αριθμ. 43093/2010 (ΦΕΚ 1153 Β') υπουργική απόφαση.
 5. Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού δήμων: κόστος απασχόλησης/συνολικά έξοδα, κόστος απασχόλησης/έξοδα χρήσης, κόστος απασχόλησης (προσωπικό) /αριθμό απασχολουμένων
 6. Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων - εξόδων:
 - α. σύνολο επιχορηγήσεων/συνολικά έξοδα,
 - β. έξοδα χρήσης/ τακτικά έσοδα,
 - γ. αμοιβές και έξοδα προσωπικού/τακτικά έσοδα,
 - δ. κόστος ανταποδοτικών υπηρεσιών/ανταποδοτικά έσοδα,
 - ε. Κ.Α.Π./Λειτουργικές δαπάνες,
 - στ. επιχορηγήσεις και δάνεια για επενδύσεις/επενδυτικές δαπάνες και αντίστοιχα τοκοχρεολύσια.

Ταυτόχρονα διευκρινίζεται ότι είναι δυνατό να διαμορφώνονται επιπλέον δείκτες με επιλογή των ανάλογων μεταβλητών από τα οικονομικά στοιχεία, ανάλογα με τις ανάγκες ειδικότερων αναλύσεων και επεξεργασιών.

Στη συνέχεια της εργασίας παρουσιάζονται αναλυτικά οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν για την μελέτη περίπτωσης του δήμου Θέρμης

2.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

2.1.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ

Ο δείκτης αυτονομίας υπολογίζεται από τη σχέση:

Σύνολο τακτικών εσόδων/Συνολικά έξοδα

και δείχνει το ποσοστό συμμετοχής των τακτικών εσόδων στο σύνολο των εσόδων του Δήμου. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη είναι η αυτονομία του Δήμου καθώς στηρίζεται σε τακτικά έσοδα για τη λειτουργία του.

Ο δείκτης *αστάθειας* δείχνει το ποσοστό συμμετοχής των εκτάκτων εσόδων στο

σύνολο των εσόδων του δήμου και υπολογίζεται από τη σχέση:

Σύνολο έκτακτων εσόδων/Συνολικά έσοδα

Μεγάλη τιμή του δείκτη δείχνει μεγάλη εξάρτηση από μη ελεγχόμενες πηγές εσόδων.

Ο **δείκτης εξάρτησης** δείχνει το ποσοστό συμμετοχής των επιχορηγήσεων στο σύνολο των εσόδων του Δήμου. Αυξημένη τιμή δείχνει μεγάλη εξάρτηση από επιχορηγήσεις και άρα αδυναμία άσκησης αυτόνομης πολιτικής. Υπολογίζεται από τη σχέση:

Σύνολο επιχορηγήσεων/Συνολικά έσοδα

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει ο **δείκτης ανεξαρτησίας** που εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής των ιδίων εσόδων του δήμου στο σύνολο των εσόδων και υπολογίζεται από τη σχέση:

Ίδια έσοδα/Συνολικά έσοδα

Όσο αυξάνει αυτός ο δείκτης τόσο μικρότερη είναι η εξάρτηση του ΟΤΑ από τακτικές και έκτακτες επιχορηγήσεις, και επομένως παρέχεται η δυνατότητα στις δημοτικές αρχές να ασκήσουν αυτόνομα την πολιτική τους.

Ο **δείκτης λειτουργικής αυτονομίας** εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής των ιδίων τακτικών εσόδων στο σύνολο των τακτικών εσόδων και υπολογίζεται από τη σχέση:

Ίδια τακτικά έσοδα/Σύνολο τακτικών εσόδων

Αυξημένη τιμή του δείκτη δείχνει αυξημένη ανεξαρτησία του Δήμου από τις χρηματοδοτήσεις της Κεντρικής Διοίκησης και επομένως δυνατότητα προγραμματισμού με βάση τις τοπικές πηγές εσόδων.

Ο **δείκτης απαιτήσεων** εκφράζει το ποσοστό των ανείσπραχτων εσόδων ως προς το σύνολο των εσόδων και υπολογίζεται από τη σχέση:

Εισπρακτέα υπόλοιπα/Συνολικά έσοδα

Χαμηλή τιμή του δείκτη δείχνει μικρό ποσοστό ανείσπραχτων εσόδων από παρελθούσες χρήσεις και επομένως αποτελεσματική λειτουργία του δήμου, υπό την έννοια ότι οι απαιτήσεις του βεβαιώνονται και εισπράττονται κανονικά.

Ο δείκτης χρηματικού υπολοίπου δείχνει το ποσοστό των χρηματικών διαθεσίμων επί των συνολικών εσόδων του δήμου, δηλαδή εκφράζει τη σχέση:

Χρηματικό υπόλοιπο/Συνολικά έσοδα

Ως προς τη δομή των εξόδων, ο δείκτης λειτουργικών δαπανών εκφράζει το ποσοστό των λειτουργικών δαπανών ως προς τα συνολικά έξοδα του δήμου, δηλαδή:

Σύνολο εξόδων χρήσης/Συνολικά έξοδα

Εμφανώς υψηλές τιμές του δείκτη φανερώνουν αδυναμία του δήμου να χρηματοδοτήσει επενδυτικές δαπάνες.

Αντίστοιχα ο δείκτης επενδύσεων, δηλαδή:

Σύνολο επενδυτικών δαπανών/Συνολικά έξοδα

δείχνει το ποσοστό επί των συνολικών εξόδων που πρόκειται να διατεθεί (προϋπολογισμός) ή έχει διατεθεί (απολογισμός) σε επενδυτικές δαπάνες.

Ο δείκτης υποχρεώσεων εκφράζει το ποσοστό των ανεξόφλητων παρελθοντικών υποχρεώσεων του Δήμου ως προς το σύνολο των εξόδων, δηλαδή:

Σύνολο υποχρεώσεων Π.Ο.Ε./Συνολικά έξοδα

Υψηλές τιμές αυτού του δείκτη ουσιαστικά υποδηλώνουν αδυναμία χρηματοδότησης νέων επενδυτικών δαπανών, αφού οφείλουν κατά προτεραιότητα να αντιμετωπιστούν αυτές.

2.1.2 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

Η κατηγορία αυτή παρακολουθεί για μεν τα έσοδα τα ποσοστά βεβαίωσης και είσπραξης τους ως προς τα προϋπολογισθέντα έσοδα, για δε τα έξοδα τα ποσοστά ενταλματοποίησης και πληρωμής τους σε σχέση με τα αντίστοιχα προϋπολογισθέντα.

Έτσι ο δείκτης:

Ταμειακώς βεβαιωθέντα έσοδα/προϋπολογισθέντα έσοδα

δείχνει το ποσοστό ταμειακής βεβαίωσης των προϋπολογισμένων εσόδων.

Ανάλογα ο δείκτης:

Ενταλθέντα έξοδα / Προϋπολογισθέντα έξοδα

δείχνει σε τι ποσοστό των προϋπολογισθέντων εξόδων έχουν εκδοθεί ΧΕΠ εντός του έτους. Ο δείκτης δείχνει το βαθμό εκτέλεσης του προϋπολογισμού στο σκέλος των εξόδων. Δεδομένου όμως ότι μετά τη λήξη της χρήσης τα εντάλματα που δεν έχουν εξοφληθεί ακυρώνονται και επανεκδίδονται στη νέα χρήση, τα σχετικά στοιχεία πρέπει να αναζητούνται πριν την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας. Σε διαφορετική περίπτωση ταυτίζονται με τον δείκτη:

Πληρωθέντα έξοδα / Προϋπολογισθέντα έξοδα

που δείχνει το ποσοστό των προϋπολογισθέντων εξόδων που πληρώθηκε στη χρήση.

Ο δείκτης:

Πληρωθέντα έξοδα / Ενταλθέντα έξοδα

δείχνει το ποσοστό των ενταλθέντων εξόδων που τελικά πληρώθηκε, αλλά υπόκειται στον ίδιο περιορισμό. Εφόσον τα στοιχεία ληφθούν μετά το κλείσιμο της χρήσης είναι μοναδιαίος.

Ο δείκτης:

Εισπραχθέντα έσοδα / Βεβαιωθέντα έσοδα

δείχνει το βαθμό εισπραξιμότητας των ταμειακά βεβαιωμένων εσόδων. Χαμηλή τιμή του δείκτη υποδηλώνει προβλήματα στην είσπραξη των εσόδων που βεβαιώνονται και χρήζει περαιτέρω ανάλυσης, ενώ ταυτόχρονα υποδεικνύει την ανάγκη λήψης μέτρων για τη βελτίωσή του.

Η σχέση:

Εισπραχθέντα έσοδα / Προϋπολογισθέντα έσοδα

δείχνει το βαθμό εκτέλεσης του προϋπολογισμού ως προς τα έσοδα, ενώ ο δείκτης αναμορφώσεων, δηλαδή η σχέση:

Αναμορφώσεις εσόδων – εξόδων / Προϋπολογισθέντα έσοδα – έξοδα

δείχνουν το βαθμό αναμορφώσεων του προϋπολογισμού εντός του έτους εκτέλεσης του. Υψηλό ποσοστό μπορεί να υποδηλώνει σε ένα βαθμό πλασματικότητα κατά την κατάρτισή του, αν και με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στο 2^ο κεφάλαιο μπορεί και να είναι απολύτως δικαιολογημένο. Εξυπακούεται ότι δεδομένης της υποχρέωσης κατάρτισης ισοσκελισμένου προϋπολογισμού το ποσοστό είναι ίδιο και για τα έσοδα και για τα έξοδα.

2.1.3 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τις συνολικές δαπάνες, δηλαδή:

Κόστος απασχόλησης/Συνολικά έξοδα

εκφράζει τη συμμετοχή του κόστους απασχόλησης στο σύνολο των δαπανών. Υψηλή τιμή του οδηγεί σε περιορισμένη δυνατότητα του δήμου για πραγματοποίηση άλλων δαπανών, όπως είναι η άσκηση κοινωνικής πολιτικής ή η πραγματοποίηση επενδύσεων.

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τα έξοδα χρήσης, δηλαδή:

Κόστος απασχόλησης/Έξοδα χρήσης

εκφράζει το μέρος των λειτουργικών δαπανών που κατευθύνεται στην κάλυψη του κόστους απασχόλησης. Υψηλή τιμή αυτού του δείκτη υποδηλώνει ότι οι πόροι που δεσμεύονται για την εξυπηρέτηση του κόστους απασχόλησης αφήνουν περιορισμένα περιθώρια για την πραγματοποίηση άλλων δαπανών.

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τον αριθμό των απασχολούμενων, δηλαδή:

Κόστος απασχόλησης/Αριθμός εργαζομένων

εκφράζει τη μέση επιβάρυνση του Δήμου με μισθολογικό κόστος για κάθε εργαζόμενο.

2.1.4 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ

Η κατηγορία αυτή των δεικτών περιλαμβάνει τους παρακάτω δείκτες:

1. Δείκτης συμμετοχής Επιχορηγήσεων στα έξοδα, δηλαδή:

Σύνολο επιχορηγήσεων/Συνολικά έξοδα

Δείχνει τη συμμετοχή των επιχορηγήσεων στην κάλυψη των συνολικών εξόδων του δήμου. Όσο ψηλότερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή των επιχορηγήσεων στην κάλυψη των δαπανών του δήμου. Επομένως δηλώνει το βαθμό εξάρτησης του δήμου από τις επιχορηγήσεις για την υλοποίηση των δράσεών του.

2. Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους από τακτικά έσοδα, δηλαδή:

Έξοδα χρήσης/Τακτικά έσοδα

Εκφράζει το βαθμό κάλυψης των λειτουργικών δαπανών από τα τακτικά έσοδα. Όσο χαμηλότερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερο μέρος των λειτουργικών δαπανών καλύπτεται από τακτικά έσοδα.

3. Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού, δηλαδή:

Αμοιβές και έξοδα προσωπικού/Τακτικά έσοδα

Δείχνει το ποσοστό των τακτικών εσόδων που δεσμεύεται για την κάλυψη του κόστους μισθοδοσίας. Προφανώς χαμηλή τιμή του δείκτη δηλώνει αυξημένη δυνατότητα για υλοποίηση επενδυτικών δαπανών ή χρηματοδότηση κοινωνικών δράσεων.

4. Δείκτης Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων, δηλαδή:

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι/Λειτουργικές Δαπάνες

Δείχνει το βαθμό κάλυψης των λειτουργικών δαπανών του δήμου από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους, δηλαδή τα θεσμοθετημένα υπέρ των δήμων έσοδα που αποδίδονται από την Κεντρική Διοίκηση.

5. Δείκτης χρηματοδότησης επενδύσεων, δηλαδή:

Επιχορηγήσεις & δάνεια για επενδύσεις/Επενδύσεις & Τοκοχρεωλύσια επενδυτικών δανείων

Δείχνει τη σχέση μεταξύ των εσόδων από επιχορηγήσεις επενδύσεων και δάνεια που λαμβάνονται για το σκοπό αυτό και των επενδυτικών δαπανών και τοκοχρεολυσίων για τον ίδιο σκοπό. Εάν ο δείκτης αυτός είναι κοντά στη μονάδα δείχνει ότι ο Δήμος μετατρέπει τα έσοδα που εισπράττει για επενδύσεις σε έργα και αποπληρώνει τις

δόσεις των αντίστοιχων δανείων του. Αν ο δείκτης είναι μικρότερος της μονάδας δηλώνει ότι οι επενδύσεις χρηματοδοτούνται και από άλλους πόρους του δήμου, ενώ αν είναι μεγαλύτερος δηλώνεται καθυστέρηση στην υλοποίηση των επενδύσεων για τις οποίες χρηματοδοτείται.

6. Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων, δηλαδή:

Τοκοχρεολύσια/Σύνολο Τακτικών Εσόδων

Δείχνει το ποσοστό των τακτικών εσόδων που κατευθύνεται στην κάλυψη των τοκοχρεολυτικών υποχρεώσεων του δήμου. Αφενός δείχνει την ανταπόκριση του δήμου στις σχετικές υποχρεώσεις του και αφετέρου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση της πιστοληπτικής του ικανότητας.

2.1.5 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ

Ο δείκτης εσόδων ανά κάτοικο, δηλαδή:

Συνολικά έσοδα/Αριθμός κατοίκων

εκφράζει το κατά κεφαλή ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε δημότη με βάση το σύνολο των εσόδων. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερα έσοδα μπορεί να διαθέσει ο δήμος ανά κάτοικο για την υλοποίηση των πολιτικών του.

Ο δείκτης επιβάρυνσης δημοτών ή δείκτης ιδίων εσόδων ανά κάτοικο, δηλαδή:

Ίδια έσοδα/Αριθμός κατοίκων

εκφράζει το μέσο όρο επιβάρυνσης κάθε δημότη από τα ίδια έσοδα του δήμου.

Ο δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο, δηλαδή:

Επιχορηγήσεις/Αριθμός κατοίκων

εκφράζει το ποσό των επιχορηγήσεων που εισπράττει από οποιαδήποτε πηγή ο δήμος ανά κάτοικο.

Ο δείκτης εξόδων ανά κάτοικο, δηλαδή:

Συνολικά έξοδα/Αριθμός κατοίκων

εκφράζει το ποσό που αντιστοιχεί ανά κάτοικο με βάση το σύνολο των εξόδων. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερες δαπάνες ανά κάτοικο διαθέτει ο δήμος για την εφαρμογή του προγράμματος δράσης του.

Ο δείκτης εξόδων χρήσης ανά κάτοικο, δηλαδή:

Έξοδα χρήσης/Αριθμός κατοίκων

εκφράζει την επιβάρυνση ανά κάτοικο για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του δήμου.

Τέλος, ο δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο, δηλαδή:

Επενδύσεις/Αριθμός κατοίκων

Εκφράζει το ποσό επενδυτικών δαπανών που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο, δηλαδή το ποσό ανά κάτοικο που δαπανά ο δήμος για επενδύσεις

3. Μελέτη περίπτωσης Δήμου Θέρμης

3.1 Ο ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΗΣ

Ο Δήμος Θέρμης στη σημερινή του διοικητική μορφή προέκυψε από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης» και περιλαμβάνει τις δημοτικές ενότητες (πρώην δήμους) Θέρμης, Βασιλικών και Μίκρας και συνολικά 17 οικισμούς.

Γεωγραφικά βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης, σε άμεση γειτνίαση με το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Η συνολική του έκταση είναι 385.521,80 στρέμματα και έχει μόνιμο πληθυσμό σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ (2011) 53.201 κατοίκους.

Πρόκειται για περιοχή που αν και είναι ιδιαίτερα εύφορη, έχει χαρακτηριστικά περιαστικής περιοχής της Θεσσαλονίκης, που παρουσίασε έντονες αυξανόμενες οικιστικές τάσεις και παράλληλη συγκέντρωση μεγάλων μονάδων του δευτερογενή και – κυρίως – του τριτογενή τομέα, τα προηγούμενα χρόνια. Οι τάσεις αυτές μετά την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών εμφανίζουν έντονα σημεία συγκράτησης.

Εδρεύει στη Θέρμη, σε απόσταση 15 χλμ από τη Θεσσαλονίκη.

Σε ότι αφορά την οργανωτική του δομή απασχολεί περίπου 300 εργαζομένους, που κατανέμονται σύμφωνα με το οργανόγραμμά του σε 8 διευθύνσεις και 2 αυτοτελή τμήματα, ενώ υπάρχουν και τέσσερα γραφεία υπαγόμενα στο δήμαρχο, τα οποία όμως δεν είναι στελεχωμένα στο σύνολό τους.

3.2 ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ & ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2016

Ο προϋπολογισμός του δήμου Θέρμης για το έτος 2016 εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό 498/25-11-2015 Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και επικυρώθηκε με την υπ' αριθμό 99980/22-12-2015 απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Α.Δ.Μ.-Θ.

Σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση ο προϋπολογισμός προέβλεπε ύψος εσόδων και εξόδων 37.470.988,28 €. Κατά τη διάρκεια της χρήσης και μετά από αναμορφώσεις συνολικού ύψους 4.213.776,15 € διαμορφώθηκε τελικά σε 41.684.764,43 €, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1: Προϋπολογισμός χρήσης 2016 δήμου Θέρμης

ΧΡΗΣΗ 2016	ΑΡΧΙΚΑ ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΑ	ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ	ΤΕΛΙΚΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΕΝΤΑ
ΕΣΟΔΑ	37.470.988,28 €	4.213.776,15 €	41.684.764,43 €
ΕΞΟΔΑ	37.470.988,28 €	4.213.776,15 €	41.684.764,43 €

Ο ταμειακός απολογισμός και ο ισολογισμός χρήσης 2016 εγκρίθηκαν με τις υπ' αριθμούς 471 & 470/28-12-2017 αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και αναμένεται η έγκρισή τους από την αρμόδια Α.Δ.Μ.-Θ. Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές του δήμου ανά είδος εσόδου και δαπάνης αντίστοιχα για τη χρήση 2016.

Πίνακας 2: Εισπράξεις 2016 ανά είδος εσόδου

Είδος εσόδου	Περιγραφή	Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός	Αναμορφώσεις	Διαμορφωμένος Προϋπολογισμός	Εισπραχθέντα
0	ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	15.998.739,28	212.670,00	16.211.409,28	15.998.892,70
1	ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ	1.271.915,00	765.883,55	2.037.798,55	1.525.410,50
2	ΕΣΟΔΑ Π.Ο.Ε. ΠΟΥ ΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ	1.455.000,00	95.000,00	1.550.000,00	1.451.275,03
3	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟ ΔΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ Π.Ο.Ε.	12.710.330,00	0,00	12.710.330,00	697.870,39
4	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	2.519.000,00	275.800,00	2.794.800,00	2.520.474,89
5	ΧΡΗΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	3.516.004,00	2.864.422,60	6.380.426,60	6.410.767,94
		37.470.988,28	4.213.776,15	41.684.764,43	28.604.691,45

Πίνακας 3: Πληρωμές 2016 ανά είδος δαπάνης

Είδος δαπάνης	Περιγραφή	Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός	Αναμορφώσεις	Διαμορφωμένος Προϋπολογισμός	Πληρωθέντα
6	ΕΞΟΔΑ ΧΡΗΣΗΣ	18.059.063,44	2.094.662,20	20.153.725,64	15.766.687,31
7	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	3.655.584,84	1.836.458,39	5.492.043,23	1.029.346,54
8	ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΠΟΕ,	15.009.340,00	740.318,22	15.749.658,22	3.147.198,12

Είδος δαπάνης	Περιγραφή	Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός	Αναμορφώσεις	Διαμορφωμένος Προϋπολογισμός	Πληρωθέντα
	ΛΟΙΠΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ & ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ				
9	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	747.000,00	-457.662,66	289.337,34	0,00
		37.470.988,28	4.213.776,15	41.684.764,43	19.943.231,97

Με βάση τα παραπάνω το χρηματικό υπόλοιπο προς μεταφορά στη χρήση 2017 (έσοδα – έξοδα) διαμορφώθηκε σε 8.661.459,48 €.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων αντίστοιχα.

Πίνακας 4: Αποτελέσματα εκτέλεσης προϋπολογισμού εσόδων 2016

Κωδικοί αριθμοί	Έσοδα & Εισπράξεις	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Διαφορά	Απόκλιση	Εκτέλεση
0	Τακτικά έσοδα	16.211.409,28 €	15.998.892,70 €	- 212.516,58 €	-1,31%	98,69%
1	Έκτακτα έσοδα	2.037.798,55 €	1.525.410,50 €	- 512.388,05 €	-25,14%	74,86%
2	Έσοδα παρελθόντων ετών	1.550.000,00 €	1.451.275,03 €	- 98.724,97 €	-6,37%	93,63%
31	Εισπράξεις από δάνεια	- €	- €	- €		
32	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα κατά παρελθόντα οικονομικά έτη έσοδα	12.710.330,00 €	697.870,39 €	- 12.012.459,61 €	-94,51%	5,49%
4	Εισπράξεις υπέρ δημοσίου, ασφαλιστικών φορέων και τρίτων	2.794.800,00 €	2.520.474,89 €	- 274.325,11 €	-9,82%	90,18%
5	Χρηματικό υπόλοιπο προηγούμενου έτους	6.380.426,60 €	6.410.767,94 €	30.341,34 €	0,48%	100,48%
		41.684.764,43 €	28.604.691,45 €	- 13.080.072,98 €	-31,38%	68,62%

Πίνακας 5: Αποτελέσματα εκτέλεσης προϋπολογισμού εξόδων 2016

Κωδικοί αριθμοί	Έξοδα & Πληρωμές	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Διαφορά	Απόκλιση	Εκτέλεση
60	Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	6.730.089,75 €	5.992.047,62 €	- 738.042,13 €	-10,97%	89,03%
61, 62	Αμοιβές και παροχές τρίτων	4.820.173,93 €	3.303.608,66 €	- 1.516.565,27 €	-31,46%	68,54%
63, 64	Φόροι, τέλη και λοιπά γενικά έξοδα	1.173.470,20 €	970.894,55 €	- 202.575,65 €	-17,26%	82,74%
651	Τοκοχρεολύσια δανείων	218.600,00 €	214.362,07 €	- 4.237,93 €	-1,94%	98,06%
66	Προμήθειες αναλωσίμων	2.158.169,72 €	938.209,53 €	- 1.219.960,19 €	-56,53%	43,47%
67, 68	Μεταβιβάσεις σε τρίτους - Λοιπά έξοδα	4.553.241,11 €	3.858.468,79 €	- 694.772,32 €	-15,26%	84,74%
81	Πληρωμές & υποχρεώσεις ΠΟΕ	900.000,00 €	392.625,42 €	- 507.374,58 €	-56,37%	43,63%
83	Επιχορηγούμενες πληρωμές υποχρεώσεων ΠΟΕ	- €	- €	- €		
82, 85	Λοιπές αποδόσεις και προβλέψεις	14.849.658,22 €	2.754.572,70 €	- 12.095.085,52 €	-81,45%	18,55%
71	Αγορές παγίων	838.849,97 €	237.594,65 €	- 601.255,32 €	-71,68%	28,32%
73	Έργα	3.599.295,28 €	570.257,60 €	- 3.029.037,68 €	-84,16%	15,84%
74	Μελέτες	1.053.897,98 €	221.494,29 €	- 832.403,69 €	-78,98%	21,02%
75	Συμμετοχή σε επιχειρήσεις	- €	- €	- €		
652	Τοκοχρεολύσια δανείων επενδύσεων	499.980,93 €	489.096,09 €	- 10.884,84 €	-2,18%	97,82%
9111	Αποθεματικό	289.337,34 €	- €	- 289.337,34 €	-100,00%	0,00%
Άθροισμα		41.684.764,43 €	19.943.231,97 €	- 21.741.532,46 €	-52,16%	47,84%

Εξετάζοντας τον πίνακα 4-4 που αφορά στην εκτέλεση του προϋπολογισμού εσόδων διαπιστώνουμε ότι ο δήμος εισέπραξε ποσοστό 68,62% από τα προϋπολογισμένα του έσοδα, όπως τελικά διαμορφώθηκαν. Σε ορισμένες κατηγορίες εσόδων η απόκλιση είναι αμελητέα, όπως π.χ. στην κατηγορία των τακτικών εσόδων (Κ.Α. 0) που διαμορφώνεται σε 1,31% ή την κατηγορία των εσόδων παρελθόντων ετών (Κ.Α. 2) που διαμορφώνεται σε 6,67%. Αυτό υποδεικνύει ότι ο δήμος ορθώς προϋπολόγισε τα έσοδά του στις συγκεκριμένες κατηγορίες. Στην κατηγορία των εισπράξεων υπέρ δημοσίου και τρίτων (Κ.Α. 4) η απόκλιση ανέρχεται σε 9,82%, ποσοστό ανεκτό αφού δεν υπερβαίνει το 10%, αλλά με περιθώρια βελτίωσης σε προϋπολογιστικό επίπεδο. Μεγάλη είναι η απόκλιση μεταξύ προϋπολογισθέντων εσόδων και αντίστοιχων εισπράξεων στην κατηγορία των έκτακτων εσόδων (Κ.Α. 1), η οποία ανέρχεται σε ποσοστό 25,14% και οφείλεται κυρίως στο πολύ χαμηλό ποσοστό είσπραξης των προϋπολογισθέντων επιχορηγήσεων για επενδύσεις (40,30%). Σε αυτό το σημείο απαιτείται περαιτέρω έλεγχος για να διαπιστωθεί αν οφείλεται σε καθυστερήσεις των χρηματοδοτικών φορέων στην απόδοση των επιχορηγήσεων ή σε καθυστερήσεις στην εκτέλεση των έργων και υποδηλώνει ανάγκη καλύτερου συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών του δήμου. Υπερβολική είναι η απόκλιση μεταξύ προϋπολογισθέντων εσόδων και εισπράξεων στην κατηγορία των εισπρακτέων υπολοίπων από βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έσοδα (Κ.Α. 32). Σε αυτή την κατηγορία εισπράχθηκε ποσοστό μόλις 5,49% των προϋπολογισθέντων εσόδων, ποσοστό που βελτιώνεται σε 55,52% αν κατά τον υπολογισμό ληφθεί υπόψη και η κατηγορία των προβλέψεων μη είσπραξης βεβαιωθέντων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη (Π.Ο.Ε.) εσόδων (Κ.Α. 85). Παρόλα αυτά παραμένει ιδιαίτερα υψηλό και αφενός αναδεικνύει την αδυναμία του δήμου να εισπράξει τα σχετικά έσοδά του, φαινόμενο που δεν αφορά μόνο το δήμο Θέρμης αλλά τους δήμους συνολικά, και αφετέρου την ανάγκη λήψης μέτρων είσπραξης καταρχήν αλλά και εκκαθάρισης ανεπίδεκτων είσπραξης απαιτήσεων στη συνέχεια, ώστε να υπάρχει πιο καθαρή εικόνα των απαιτήσεων του.

Περαιτέρω διαπιστώνουμε μεγάλη απόκλιση μεταξύ προϋπολογισθέντων και πληρωθέντων τελικά εξόδων από την εξέταση του πίνακα 4-5. Σε ότι αφορά τα έξοδα το ποσοστό εκτέλεσης του προϋπολογισμού ανήλθε στο 47,48%. Επισημαίνεται όμως ότι, όπως και στα έσοδα, η εικόνα βελτιώνεται σημαντικά αν από το συνολικό προϋπολογισμό εξόδων αφαιρεθεί η κατηγορία των προβλέψεων μη είσπραξης (Κ.Α.

85), που στην περίπτωση του δήμου ανέρχεται στο ύψος των 11.453.340,00 € ή ποσοστό 27,48% του συνολικού προϋπολογισμού. Σε αυτή την περίπτωση το ποσοστό εκτέλεσης του προϋπολογισμού διαμορφώνεται στο 65,97%. Στις λειτουργικές δαπάνες το υψηλότερο ποσοστό απόκλισης αφορά την κατηγορία των προμηθειών αναλωσίμων (Κ.Α. 66), που ανήλθε σε 56,53% γεγονός που σημαίνει ότι είτε οι σχετικές προβλέψεις του προϋπολογισμού ήταν υπερβολικές είτε δεν ολοκληρώθηκαν για διάφορους λόγους οι διαγωνιστικές διαδικασίες των συγκεκριμένων προμηθειών σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσής τους και ο δήμος δεν προμηθεύτηκε υλικά απαραίτητα για τις ανάγκες του. Σημαντική επίσης είναι η απόκλιση στις κατηγορίες των αμοιβών τρίτων και παροχών τρίτων (Κ.Α. 61 & 62), η οποία ανήλθε σε ποσοστό 31,46% και υποδηλώνει την ανάγκη καλύτερου προϋπολογισμού των σχετικών αναγκών του δήμου. Η ίδια ανάγκη υπάρχει σε χαμηλότερο βαθμό και στις λοιπές κατηγορίες των λειτουργικών εξόδων, δηλαδή φόροι τέλη και λοιπά γενικά έξοδα, μεταβιβάσεις σε τρίτους και λοιπά γενικά έξοδα (Κ.Α. 63, 64, 67 & 68). Μικρά περιθώρια βελτίωσης υπάρχουν και στην κατηγορία των αμοιβών και εξόδων προσωπικού όπου η σχετική απόκλιση ανήλθε 10,97%. Πολύ μεγάλες είναι οι αποκλίσεις που σημειώνονται σε όλες τις κατηγορίες των επενδυτικών δαπανών, δηλαδή στις προμήθειες παγίων (Κ.Α. 71) όπου η απόκλιση ανήλθε σε ποσοστό 71,68%, στα έργα (Κ.Α. 73) σε ποσοστό 84,16% και στις μελέτες (Κ.Α.74) σε ποσοστό 78,98%.

3.3 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν και αναλυθούν τα αποτελέσματα εφαρμογής των αριθμοδεικτών που παρουσιάστηκαν στο 2^ο κεφάλαιο επί των προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων της χρήσης 2016 του Δήμου Θέρμης, ανά κατηγορία δεικτών.

3.3.1 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ- ΕΞΟΔΩΝ

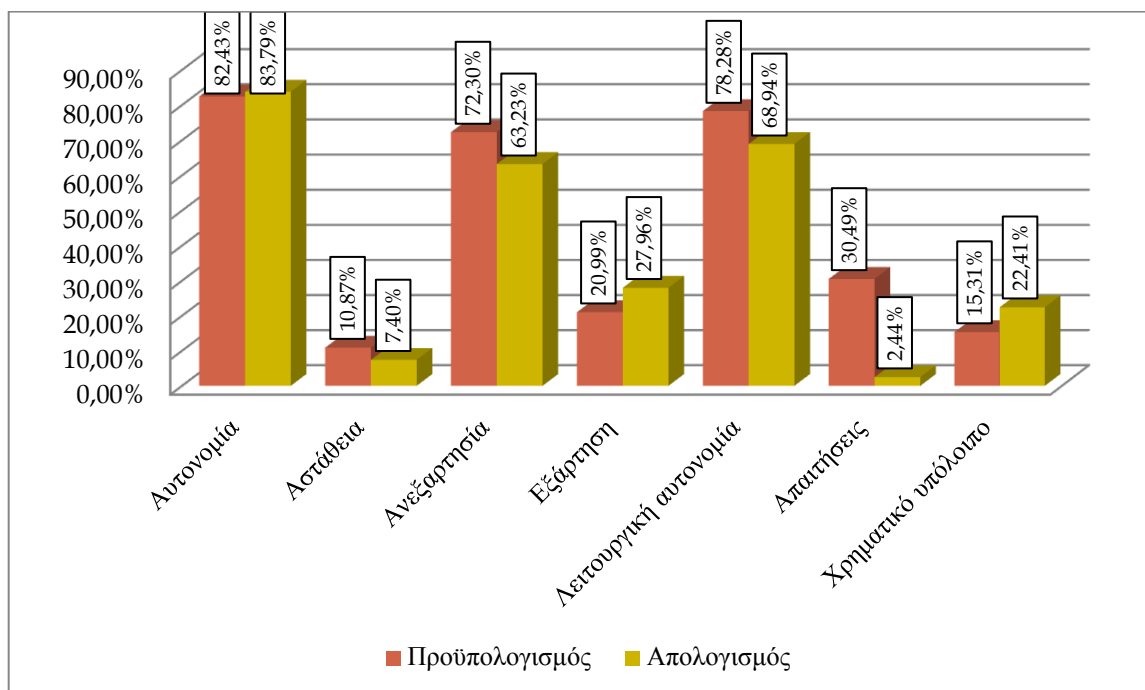
Κατ' αρχήν παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες δομής εσόδων για το έτος 2016 με βάση τόσο τα προϋπολογιστικά όσο και τα απολογιστικά στοιχεία.

Πίνακας 6: Αριθμοδείκτες δομής εσόδων

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
Δείκτης αυτονομίας				
$\frac{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων}}{\text{Σύνολο εσόδων}}$	$\frac{34.359.405,88 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	82,43%	$\frac{23.968.513,60 \text{ €}}{28.604.691,45 \text{ €}}$	83,79%
Δείκτης αστάθειας				
$\frac{\text{Σύνολο εκτάκτων εσόδων}}{\text{Σύνολο εσόδων}}$	$\frac{4.530.558,55 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	10,87%	$\frac{2.115.702,96 \text{ €}}{28.604.691,45 \text{ €}}$	7,40%
Δείκτης ανεξαρτησίας				
$\frac{\text{Ίδια έσοδα}}{\text{Σύνολο εσόδων}}$	$\frac{30.138.648,24 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	72,30%	$\frac{18.085.587,68 \text{ €}}{28.604.691,45 \text{ €}}$	63,23%
Δείκτης εξάρτησης:				
$\frac{\text{Σύνολο επιχορηγήσεων}}{\text{Σύνολο εσόδων}}$	$\frac{8.751.316,19 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	20,99%	$\frac{7.998.628,88 \text{ €}}{28.604.691,45 \text{ €}}$	27,96%
Δείκτης λειτουργικής αυτονομίας				
$\frac{\text{Ίδια τακτικά έσοδα}}{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων}}$	$\frac{26.896.596,60 \text{ €}}{34.359.405,88 \text{ €}}$	78,28%	$\frac{16.523.417,73 \text{ €}}{23.968.513,60 \text{ €}}$	68,94%
Δείκτης απαιτήσεων:				
$\frac{\text{Εισπρακτέα υπόλοιπα}}{\text{Σύνολο εσόδων}}$	$\frac{12.710.330,00 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	30,49%	$\frac{697.870,39 \text{ €}}{28.604.691,45 \text{ €}}$	2,44%
Δείκτης Χρηματικού Υπολοίπου				
$\frac{\text{Χρηματικό Υπόλοιπο}}{\text{Σύνολο εσόδων}}$	$\frac{6.380.426,60 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	15,31%	$\frac{6.410.767,94 \text{ €}}{28.604.691,45 \text{ €}}$	22,41%

Η αντίστοιχη διαγραμματική απεικόνιση έχει ως εξής:

Διάγραμμα 1: Αριθμοδείκτες δομής εσόδων

Ο δείκτης αυτοδυναμίας ισούται με το σύνολο των τακτικών εσόδων του δήμου προς τα συνολικά του έσοδα και υπολογίζεται με βάση τον τύπο:

$$K. A. (0 + 21 + 321 + 511) / K. A. (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)$$

Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει μεγάλη απόκλιση στην τιμή του δείκτη μεταξύ προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων. Η τιμή του διαμορφώνεται σε 82,43% με βάση τον προϋπολογισμό, έναντι 83,79% με βάση τον απολογισμό. Το ύψος του δείκτη δηλώνει ότι ο δήμος βασίζει τη λειτουργία του σε πολύ μεγάλο ποσοστό σε προβλεπόμενα έσοδα και επομένως έχει μεγάλο βαθμό αυτοδυναμίας στην άσκηση της πολιτικής του.

Ο δείκτης αστάθειας υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K. A. (1 + 22 + 322 + 512) / K. A. (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)$$

δηλαδή είναι ίσος με το σύνολο των εκτάκτων εσόδων προς τα συνολικά του έσοδα. Σε αυτή την περίπτωση οι τιμές του δείκτη προϋπολογιστικά διαμορφώθηκαν σε 10,87%, ενώ απολογιστικά σε 7,40%. Το ύψος του δείκτη και στις δύο περιπτώσεις

είναι χαμηλό και δείχνει ότι ο δήμος σε μικρό βαθμό εξαρτά τη λειτουργία του από μη ελεγχόμενες πηγές εσόδων.

Ο δείκτης ανεξαρτησίας που είναι ίσος με το λόγο των ίδιων εσόδων του δήμου προς τα συνολικά του έσοδα, υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K.A. (0 - (06) + 1 - (12 + 13) + 2 + 32 + 5) / K.A. (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)$$

Η τιμή του δείκτη προϋπολογίστηκε σε ποσοστό 72,30% και απολογιστικά διαμορφώθηκε σε 63,23% των συνολικών εσόδων. Η απόκλιση μεταξύ των δύο τιμών δεν είναι αμελητέα και οφείλεται στο γεγονός ότι ο δήμος εισέπραξε μικρότερο μέρος των βεβαιωμένων κατά το παρελθόν απαιτήσεων του από ότι είχε αρχικά προβλεφθεί. Γενικά είναι επιθυμητή η διαμόρφωση του δείκτη σε υψηλό ποσοστό, δεδομένου ότι σημαίνει πως δήμος εξαρτά τη λειτουργία του περισσότερο σε δικά του έσοδα παρά σε επιχορηγήσεις τακτικές ή έκτακτες.

Ο δείκτης εξάρτησης, δηλαδή η συμμετοχή των τακτικών και έκτακτων επιχορηγήσεων στο σύνολο των εσόδων του δήμου, που υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K.A. (06 + 12 + 13) / K.A. (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)$$

διαμορφώθηκε με βάση τα στοιχεία του προϋπολογισμού σε 20,99%, ενώ με βάση τα απολογιστικά στοιχεία σε 27,96%. Υψηλότερη τιμή του δείκτη δηλώνει μεγαλύτερο βαθμό εξάρτησης του δήμου από επιχορηγήσεις για τη χρηματοδότηση της δράσης του. Εδώ η διαφοροποίηση των τιμών του δείκτη στις δύο κατηγορίες οφείλεται στην πολύ χαμηλότερη από την αρχικά προβλεφθείσα εισπραξη επιχορηγήσεων για επενδύσεις, η οποία διαμορφώθηκε περίπου σε 40% της πρόβλεψης.

Ο δείκτης λειτουργικής αυτονομίας ισούται με το σύνολο των ίδιων τακτικών εσόδων προς τα συνολικά τακτικά έσοδα και υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K.A. 0 - 06 + 21 + 321 + 511 / K.A. 0 + 21 + 321 + 511$$

Με βάση τα στοιχεία του προϋπολογισμού η τιμή του δείκτη διαμορφώθηκε σε 78,28% ενώ απολογιστικά σε 68,94%. Και πάλι η απόκλιση μεταξύ των δύο τιμών οφείλεται στη χαμηλότερη εισπραξιμότητα των παρελθοντικών απαιτήσεων του δήμου από την αρχικά προβλεπόμενη. Ωστόσο συνολικά και οι δύο τιμές δείχνουν

σχετικά μεγάλο βαθμό λειτουργικής αυτονομίας του δήμου, αφού χρηματοδοτεί κατά κύριο λόγο με ίδια έσοδα τις λειτουργικές του δαπάνες.

Ο δείκτης απαιτήσεων εκφράζει την ποσοστιαία συμμετοχή των απαιτήσεων από βεβαιωμένα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έσοδα στο σύνολο των εσόδων του δήμου και υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K.A.32 / K.A. (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)$$

Οι τιμές του δείκτη σε προϋπολογιστικό και απολογιστικό επίπεδο διαμορφώνονται σε 30,49% και 2,44% αντίστοιχα. Η διαφορά στις δύο τιμές είναι συντριπτική και αναδεικνύει το γενικότερο πρόβλημα των δήμων στην είσπραξη των βεβαιωμένων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη εσόδων τους, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, ενώ δεν μπορεί να εκτιμηθεί ποιο μέρος της οφείλεται στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία.

Ο δείκτης χρηματικού υπολοίπου δείχνει τη συμμετοχή των χρηματικών διαθέσιμων του δήμου στο σύνολο των εσόδων του και υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K.A.5 / K.A. (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)$$

Σε αυτή την περίπτωση η τιμή του δείκτη σε επίπεδο προϋπολογισμού διαμορφώθηκε σε ποσοστό 15,31% των συνολικών εσόδων, ενώ απολογιστικά σε 22,41%.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες δομής εξόδων. Σημειώνεται ότι κατά τον υπολογισμό των συγκεκριμένων δεικτών και με στόχο την εξαγωγή καλύτερων συμπερασμάτων από το σύνολο των εξόδων αφαιρέθηκαν οι προβλέψεις μη είσπραξης (Κ.Α. 85).

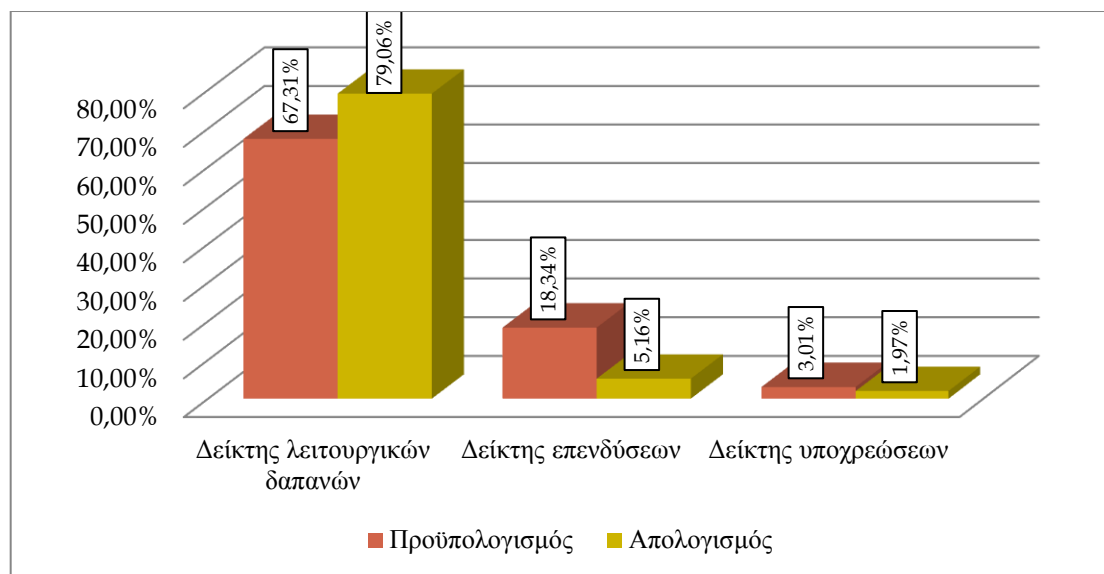
Πίνακας 7: Αριθμοδείκτες δομής εξόδων

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
Δείκτης λειτουργικών δαπανών				
$\frac{\text{Σύνολο εξόδων χρήσης}}{\text{Σύνολο εξόδων}}$	$\frac{20.153.725,64 \text{ €}}{29.942.087,09 \text{ €}}$	67,31%	$\frac{15.766.687,31 \text{ €}}{19.943.231,97 \text{ €}}$	79,06%
Δείκτης επενδύσεων				
$\frac{\text{Σύνολο επενδύσεων}}{\text{Σύνολο εξόδων}}$	$\frac{5.492.043,23 \text{ €}}{29.942.087,09 \text{ €}}$	18,34%	$\frac{1.029.346,54 \text{ €}}{19.943.231,97 \text{ €}}$	5,16%

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
Δείκτης υποχρεώσεων				
$\frac{\text{Σύνολο οφειλών Π.Ο.Ε.}}{\text{Σύνολο εξόδων}}$	$\frac{900.000,00 \text{ €}}{29.942.087,09 \text{ €}}$	3,01%	$\frac{392.625,42 \text{ €}}{19.943.231,97 \text{ €}}$	1,97%

Διαγραμματικά τα παραπάνω απεικονίζονται ως εξής:

Διάγραμμα 2: Αριθμοδείκτες δομής εξόδων

Ο δείκτης λειτουργικών δαπανών εκφράζει τη συμμετοχή των λειτουργικών δαπανών στο σύνολο των εξόδων, δηλαδή:

$$K. A. 6 / K. A. (6 + 7 + 8 - 85)$$

Με βάση τον προϋπολογισμό ο δείκτης αυτός προβλέφθηκε σε ποσοστό 67,31% των συνολικών εξόδων, ενώ απολογιστικά διαμορφώθηκε σε ποσοστό 79,06% κυρίως λόγω της χαμηλής εκτέλεσης του προϋπολογισμού εξόδων συνολικά. Γενικά όσο υψηλότερα διαμορφώνεται ο δείκτης αυτός, τόσο μικρότερο μέρος των δαπανών μπορεί να διατεθεί για επενδυτικές δαπάνες, δηλαδή προμήθειες παγίων, έργα, μελέτες και συμμετοχές.

Ο δείκτης επενδύσεων εκφράζει τη συμμετοχή των επενδυτικών δαπανών στο σύνολο των εξόδων και υπολογίζεται από τον τύπο:

$$K. A. 7 / K. A. (6 + 7 + 8 - 85)$$

Στη συγκεκριμένη κατηγορία δαπανών προϋπολογιστικά προβλέφθηκε ποσοστό 18,34% των συνολικών εξόδων. Το ποσοστό αυτό όμως απολογιστικά διαμορφώθηκε σε 5,16% των συνολικών εξόδων. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει αδυναμία υλοποίησης των επενδυτικών δαπανών που προβλέφθηκαν, είτε αυτές αφορούν προμήθειες παγίων είτε έργα και μελέτες.

Ο δείκτης υποχρεώσεων εκφράζει τη συμμετοχή των υποχρεώσεων παρελθόντων οικονομικών ετών στο σύνολο των εξόδων και υπολογίζεται ως εξής:

$$K. A. 81 / K. A. (6 + 7 + 8 - 85)$$

Προϋπολογιστικά ο δείκτης προβλέφθηκε σε ποσοστό 3,01% των συνολικών εξόδων, ενώ απολογιστικά διαμορφώθηκε σε ποσοστό 1,97% των συνολικών εξόδων. Αυτό σημαίνει ότι ο δήμος δε βαρύνεται με μεγάλο ύψος υποχρεώσεων παρελθόντων ετών οι οποίες οφείλουν να πληρωθούν κατά προτεραιότητα με βάση το νόμο, όπως αναλύθηκε στο 2^ο κεφάλαιο αυτής της εργασίας, περιορίζοντας ακόμα περισσότερο τη δυνατότητά του να χρηματοδοτήσει επενδυτικές δαπάνες.

3.3.2 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ.

Η ομάδα αυτή των δεικτών εξετάζει το βαθμό εκτέλεσης του προϋπολογισμού τόσο σε επίπεδο εσόδων όσο και σε επίπεδο εξόδων.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα σχετικά αποτελέσματα.

Πίνακας 8: Δείκτες οικονομικής επίδοσης

Δείκτες οικονομικής επίδοσης		
$\frac{\text{Βεβαιωθέντα έσοδα}}{\text{Προϋπολογισθέντα έσοδα}} \times 100$	$\frac{40.821.260,41 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	97,93%
$\frac{\text{Εισπραχθέντα έσοδα}}{\text{Προϋπολογισθέντα έσοδα}} \times 100$	$\frac{28.604.691,45 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	68,62%
$\frac{\text{Εισπραχθέντα έσοδα}}{\text{Προϋπολογισθέντα έσοδα} - \text{προβλέψεις}} \times 100$	$\frac{28.604.691,45 \text{ €}}{30.231.424,43 \text{ €}}$	94,62%
$\frac{\text{Εισπραχθέντα έσοδα}}{\text{Βεβαιωθέντα έσοδα}} \times 100$	$\frac{28.604.691,45 \text{ €}}{40.821.260,41 \text{ €}}$	70,07%
$\frac{\text{Ενταλθέντα έξοδα}}{\text{Προϋπολογισθέντα έξοδα}} \times 100$	$\frac{19.943.231,97 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	47,84%

Δείκτες οικονομικής επίδοσης		
$\frac{\text{Ενταλθέντα έξοδα}}{\text{Προϋπολογισθέντα έξοδα – προβλέψεις}} \times 100$	$\frac{19.943.231,97 \text{ €}}{30.231.424,43 \text{ €}}$	65,97%
$\frac{\text{Πληρωθέντα έξοδα}}{\text{Προϋπολογισθέντα έξοδα}} \times 100$	$\frac{19.943.231,97 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	47,84%
$\frac{\text{Πληρωθέντα έξοδα}}{\text{Ενταλθέντα έξοδα}} \times 100$	$\frac{19.943.231,97 \text{ €}}{41.684.764,43 \text{ €}}$	100,00%
$\frac{\text{Αναμορφώσεις}}{\text{Αρχικά προϋπολογισθέντα}} \times 100$	$\frac{4.213.776,15 \text{ €}}{37.470.988,28 \text{ €}}$	11,25%

Ο δείκτης $(\text{Βεβαιωθέντα έσοδα})/(\text{Προϋπολογισθέντα έσοδα}) \times 100$ εκφράζει το ποσοστό βεβαίωσης εντός του έτους των εσόδων που είχαν προϋπολογιστεί. Στην περίπτωση του δήμου Θέρμης στο σχετικό ποσοστό διαμορφώθηκε σε 97,93% των προϋπολογισθέντων εσόδων, γεγονός που σημαίνει ότι ο δήμος προχωράει πολύ ικανοποιητικά στη βεβαίωση των προϋπολογισμένων του εσόδων.

Ο δείκτης $(\text{Εισπραχθέντα έσοδα})/(\text{Προϋπολογισθέντα έσοδα}) \times 100$ εκφράζει το ποσοστό είσπραξης των προϋπολογισθέντων εσόδων και διαμορφώθηκε στη χρήση το 2016 σε 68,62%. Η χαμηλή τιμή του δείκτη οφείλεται στο πολύ χαμηλό ποσοστό εισπραξιμότητας που εμφανίζουν τα βεβαιωθέντα κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έσοδα.

Για το γεγονός όμως αυτό ο δήμος έχει κάνει στο σκέλος των εξόδων σχετική πρόβλεψη μη είσπραξης. Στην περίπτωση λοιπόν που ληφθεί υπόψη η σχετική πρόβλεψη στον υπολογισμό του δείκτη, δηλαδή διαμορφωθεί ως εξής: $(\text{Εισπραχθέντα έσοδα})/(\text{Προϋπολογισθέντα έσοδα – προβλέψεις}) \times 100$, το σχετικό ποσοστό ανέρχεται σε 94,62%. Επομένως τα εισπραχθέντα έσοδα αποκλίνουν σε πολύ μικρό ποσοστό από τα προϋπολογισθέντα, γεγονός που δηλώνει ότι ο προϋπολογισμός καταρτίστηκε ρεαλιστικά ως προς την πρόβλεψη των εσόδων.

Ο δείκτης $(\text{Εισπραχθέντα έσοδα})/(\text{Βεβαιωθέντα έσοδα}) \times 100$ εκφράζει το ποσοστό είσπραξης των βεβαιωθέντων εσόδων και διαμορφώθηκε σε 70,07% στη χρήση του 2016. Το ποσοστό αυτό είναι χαμηλό και συνδέεται επίσης με την πολύ χαμηλή εισπραξιμότητα των βεβαιωμένων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη εσόδων.

Ο δείκτης $(\text{Ενταλθέντα έξοδα})/(\text{Προϋπολογισθέντα έξοδα}) \times 100$ εκφράζει το ποσοστό των εκδοθέντων ενταλμάτων επί των προϋπολογισθέντων εξόδων και για το 2016 διαμορφώθηκε σε ύψος 47,84%. Λαμβάνοντας υπόψη και την πρόβλεψη μη είσπραξης στον υπολογισμό του, δηλαδή χρησιμοποιώντας τη σχέση $(\text{Ενταλθέντα έξοδα})/(\text{Προϋπολογισθέντα έξοδα} - \text{προβλέψεις}) \times 100$, διαμορφώνεται σε ύψος 65,97% των προϋπολογισθέντων εξόδων. Και στις δύο περιπτώσεις το ποσοστό εκτέλεσης του σκέλους των εξόδων κρίνεται ως χαμηλό, παρά τη βελτιωμένη του εικόνα στη δεύτερη περίπτωση.

Ο δείκτης $(\text{Πληρωθέντα έξοδα})/(\text{Προϋπολογισθέντα έξοδα}) \times 100$ εκφράζει το ποσοστό πληρωμής των προϋπολογισθέντων εξόδων. Η αδυναμία στην περίπτωση αυτή είναι ότι όταν λαμβάνεται μετά τη λήξη της χρήσης αναγκαστικά ταυτίζεται με τον προηγούμενο δείκτη, δεδομένου ότι τα ανεξόφλητα χρηματικά εντάλματα ακυρώνονται και ισχύει η σχέση $\text{Ενταλθέντα έξοδα} = \text{Πληρωθέντα έξοδα}$.

Ως εκ τούτου και ο δείκτης $(\text{Πληρωθέντα έξοδα})/(\text{Ενταλθέντα έξοδα}) \times 100$, που εκφράζει το ποσοστό πληρωμής των ενταλθέντων εξόδων, μετά την ακύρωση των ανεξόφλητων ενταλμάτων διαμορφώνεται πάντα σε ποσοστό 100%.

Επομένως οι δύο ανωτέρω δείκτες έχουν χρησιμότητα διαρκούσης της χρήσης για τον έλεγχο εκτέλεσης του προϋπολογισμού στα συγκεκριμένα μεγέθη.

Τέλος ο δείκτης $(\text{Αναμορφώσεις})/(\text{Αρχικά προϋπολογισθέντα}) \times 100$ ελέγχει το ποσοστό των αναμορφώσεων επί του αρχικά εγκεκριμένου προϋπολογισμού. Στην περίπτωσή μας διαμορφώθηκε σε 11,25% του αρχικού προϋπολογισμού, το οποίο θεωρείται ικανοποιητικό και υποδηλώνει ότι ο προϋπολογισμός καταρτίστηκε εξ αρχής με ρεαλιστική εκτίμηση των μεγεθών του.

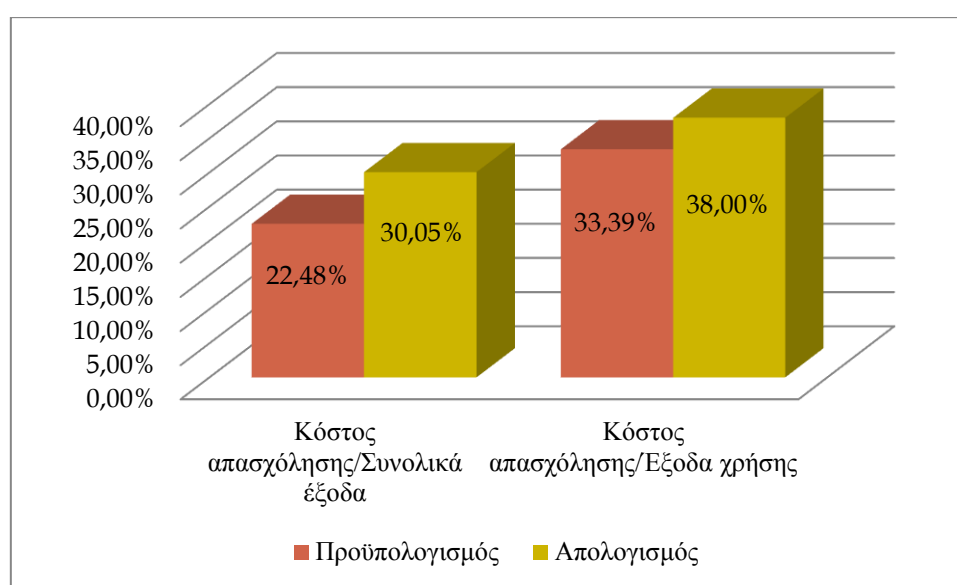
3.3.3 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Οι αριθμοδείκτες αυτής της ομάδας ελέγχουν την επίπτωση του κόστους του ανθρώπινου δυναμικού στον οικονομικό προγραμματισμό του δήμου. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα σχετικά αποτελέσματα σε επίπεδο προϋπολογισμού και σε επίπεδο απολογισμού, ενώ ακολουθεί και η διαγραμματική απεικόνισή τους.

Πίνακας 9: Αριθμοδείκτες ανθρώπινου δυναμικού

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης}}{\text{Σύνολο εξόδων}} \times 100$	$\frac{6.730.089,75 \text{ €}}{29.942.087,09 \text{ €}}$	22,48%	$\frac{5.992.047,62 \text{ €}}{19.943.231,97 \text{ €}}$	30,05%
$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης}}{\text{Έξοδα χρήσης}} \times 100$	$\frac{6.730.089,75 \text{ €}}{20.153.725,64 \text{ €}}$	33,39%	$\frac{5.992.047,62 \text{ €}}{15.766.687,31 \text{ €}}$	38,00%
$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης}}{\text{Αριθμός απασχολουμένων}}$	$\frac{6.730.089,75 \text{ €}}{301}$	22.359,10	$\frac{5.992.047,62 \text{ €}}{301}$	19.907,13

Διάγραμμα 3: Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τα συνολικά έξοδα υπολογίζεται από τη σχέση: $K.A.60/K.A.6 + 7 + 8 - 85 \times 100$ και εκφράζει το ποσοστό του κόστους απασχόλησης στις συνολικές δαπάνες του δήμου. Στην περίπτωση μας προϋπολογίστηκε σε ύψος 22,48% των συνολικών εξόδων και τελικά διαμορφώθηκε σε ποσοστό 30,05% των συνολικών εξόδων. Το ποσοστό αυτό θεωρείται ότι παρέχει σημαντική ευχέρεια στο δήμο για τη χρηματοδότηση των υπόλοιπων δαπανών του.

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τα έξοδα χρήσης δίνεται από την σχέση $K.A.60/K.A.6 \times 100$ και εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής του κόστους απασχόλησης στις λειτουργικές δαπάνες του δήμου. Ο δείκτης αυτός σε επίπεδο προϋπολογισμού υπολογίστηκε σε ποσοστό 33,39%, ενώ απολογιστικά διαμορφώθηκε σε ποσοστό 38,00%. Δηλαδή το ανθρώπινο δυναμικό απορροφά λίγο

πάνω του 1/3 των λειτουργικών δαπανών του δήμου, γεγονός που επιτρέπει σημαντική ευχέρεια στο δήμο να ανταποκρίνεται στις λοιπές σχετικές υποχρεώσεις του.

Επιπλέον ο δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τον αριθμό των απασχολουμένων, δηλαδή Κ. Α. 60/Αριθμός απασχολουμένων εκφράζει το μέσο μισθολογικό κόστος με το οποίο επιβαρύνεται ο δήμος ανά εργαζόμενο. Για τη χρήση του 2016 το κόστος αυτό προϋπολογίστηκε σε 22.359,10 €/εργαζόμενο και διαμορφώθηκε απολογιστικά σε 19.907,13 €/εργαζόμενο.

3.3.4 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ

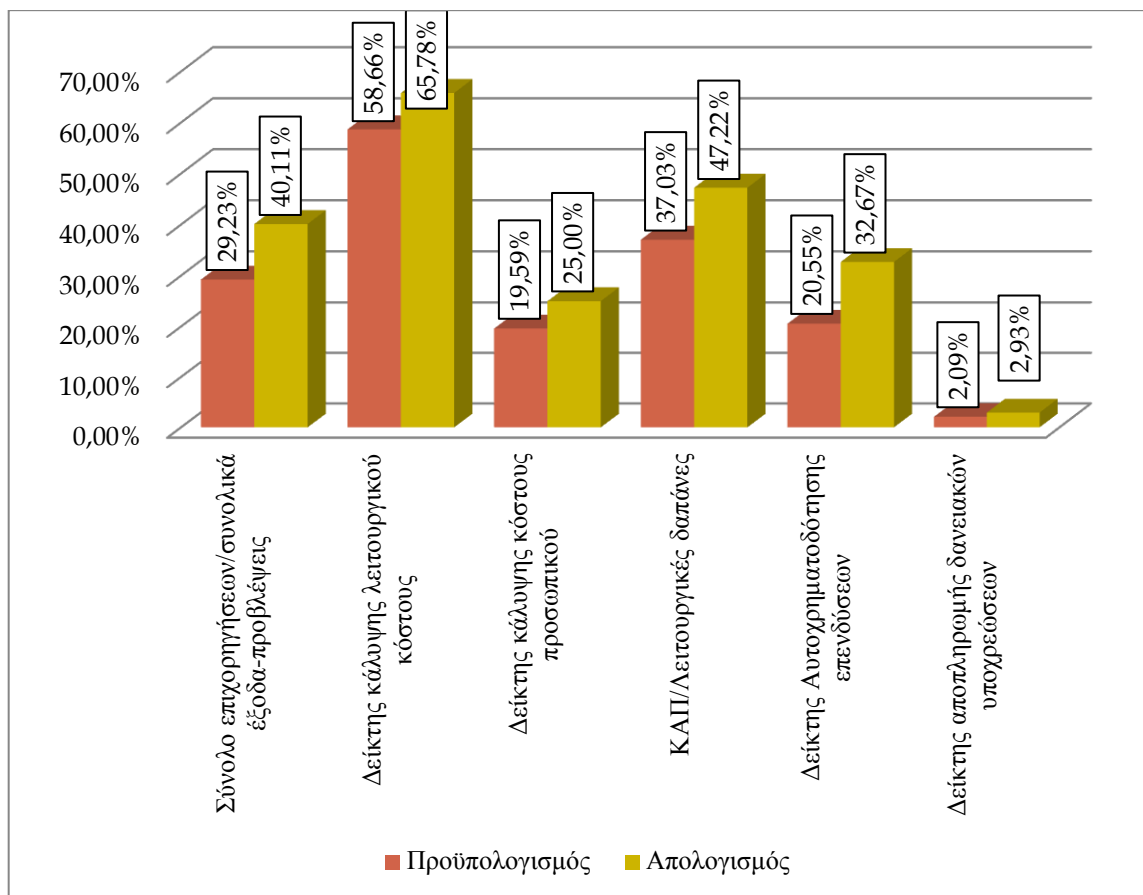
Η ομάδα αυτή των δεικτών διερευνά τις σχέσεις μεταξύ ορισμένων σημαντικών κατηγοριών εσόδων και εξόδων. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις τιμές των δεικτών για τη χρήση 2016 και στη συνέχεια δίνεται και η διαγραμματική τους απεικόνιση.

Πίνακας 10: Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων - εξόδων

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
Επιχορηγήσεις προς συνολικά έξοδα				
$\frac{\text{Σύνολο επιχορηγήσεων}}{\text{Έξοδα – προβλέψεις}}$	$\frac{8.751.316,19 \text{ €}}{29.942.087,09 \text{ €}}$	29,23%	$\frac{7.998.628,88 \text{ €}}{19.943.231,97 \text{ €}}$	40,11%
Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους				
$\frac{\text{Έξοδα χρήσης}}{\text{Τακτικά έσοδα}}$	$\frac{20.153.725,64 \text{ €}}{34.359.405,88 \text{ €}}$	58,66%	$\frac{15.766.687,31 \text{ €}}{23.968.513,60 \text{ €}}$	65,78%
Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού				
$\frac{\text{Αμοιβές & έξοδα προσωπικού}}{\text{Τακτικά έσοδα}}$	$\frac{6.730.089,75 \text{ €}}{34.359.405,88 \text{ €}}$	19,59%	$\frac{5.992.047,62 \text{ €}}{23.968.513,60 \text{ €}}$	25,00%
Δείκτης ΚΑΠ ως προς τα λειτουργικά έξοδα				
$\frac{\text{Κ. Α. Π.}}{\text{Έξοδα χρήσης}}$	$\frac{7.462.809,28 \text{ €}}{20.153.725,64 \text{ €}}$	37,03%	$\frac{7.445.095,87 \text{ €}}{15.766.687,31 \text{ €}}$	47,22%
Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων				
$\frac{\text{Επιχορηγήσεις και δάνεια επενδύσεων}}{\text{Επενδύσεις κ τοκοχρεωλύσια επενδύσεων}}$	$\frac{1.231.095,00 \text{ €}}{5.992.024,16 \text{ €}}$	20,55%	$\frac{496.121,10 \text{ €}}{1.518.442,63 \text{ €}}$	32,67%
Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων				

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
$\frac{\text{Τοκοχρεωλύσια}}{\text{Τακτικά έσοδα}}$	718.580,93 €	2,09%	703.458,16 €	2,93%
	34.359.405,88 €		23.968.513,60 €	

Διάγραμμα 4: Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων - εξόδων

Ο δείκτης συνολικών επιχορηγήσεων ως προς τα συνολικά έξοδα υπολογίζεται από τον τύπο: $K.A. 06 + 12 + 13 / K.A. 6 + 7 + 8 - 85$. Για την εξεταζόμενη χρήση προϋπολογίστηκε σε ποσοστό 29,23% των συνολικών εξόδων του δήμου, αλλά απολογιστικά διαμορφώθηκε σε ποσοστό 40,11%. Επομένως αν και το προϋπολογιζόμενο ποσοστό κάλυψης των συνολικών εξόδων από επιχορηγήσεις είναι αρκετά ικανοποιητικό και παρέχει σημαντική ανεξαρτησία στο δήμο, απολογιστικά η εικόνα διαφοροποιείται και δείχνει μεγαλύτερη εξάρτησή του από τις επιχορηγήσεις για την κάλυψη των εξόδων του.

Ο δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους υπολογίζεται από τον τύπο: $K.A. 6/0 + 21 + 321 + 511$ και συσχετίζει τα λειτουργικά έξοδα με τα τακτικά έσοδα του δήμου, δηλαδή δείχνει σε ποιο ποσοστό τα λειτουργικά έξοδα του δήμου

καλύπτονται από τα τακτικά του έσοδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού το ποσοστό αυτό εκτιμήθηκε σε 58,66% και απολογιστικά διαμορφώθηκε σε 65,78%. Επομένως ο δήμος έχει τη δυνατότητα χρηματοδότησης άλλων δράσεων του από το 34,22% των τακτικών του εσόδων, ποσοστό που κρίνεται ικανοποιητικό.

Ο δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας συσχετίζει το κόστος μισθοδοσίας με τα τακτικά έσοδα του δήμου και υπολογίζεται από τον τύπο: $K.A.60/0 + 21 + 321 + 511$. Δείχνει δηλαδή ποιο ποσοστό των τακτικών εσόδων απορροφά το κόστος μισθοδοσίας. Προϋπολογιστικά το κόστος μισθοδοσίας εκτιμήθηκε σε ποσοστό 19,59% των τακτικών εσόδων, ενώ απολογιστικά διαμορφώθηκε σε ποσοστό 25,00%. Επομένως ο δήμος έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει σε μεγάλο βαθμό και άλλες δράσεις του από τα τακτικά του έσοδα.

Ο δείκτης **Κ.Α.Π.** συσχετίζει την επιχορήγηση του δήμου από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους με τις λειτουργικές του δαπάνες και υπολογίζεται από τον τύπο $K.A.06/6$. Εκφράζει δηλαδή το ποσοστό των Κ.Α.Π. που διατίθεται για τη χρηματοδότηση των λειτουργικών δαπανών του δήμου. Ο δείκτης διαμορφώθηκε σε επίπεδο προϋπολογισμού σε ποσοστό 37,03%, ενώ σε επίπεδο απολογισμού σε ποσοστό 47,22% των λειτουργικών δαπανών του δήμου.

Ο δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων συσχετίζει τα έσοδα από επιχορηγήσεις επενδύσεων και δάνεια για επενδυτικές δαπάνες με τις επενδυτικές δαπάνες και τα τοκοχρεολύσια για την αποπληρωμή δανείων για επενδύσεις και υπολογίζεται από τον τύπο $K.A.13 + 312/K.A.7 + 652$. Δείχνει δηλαδή σε ποιο ποσοστό οι επενδυτικές δαπάνες και τα αντίστοιχα τοκοχρεολύσια καλύπτονται από τα έσοδα των επιχορηγήσεων για επενδύσεις και τα αντίστοιχα δάνεια. Σημειώνεται ότι ο δήμος δεν έχει έσοδα από δάνεια οποιασδήποτε μορφής κατά την εξεταζόμενη χρήση και σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού ο δείκτης ανέρχεται σε ποσοστό 20,55% των επενδυτικών δαπανών και των αντίστοιχων τοκοχρεολυσίων, ενώ απολογιστικά διαμορφώνεται σε ποσοστό 32,67% των σχετικών δαπανών. Επομένως ο δήμος χρηματοδοτεί σε πολύ μεγάλο ποσοστό τις επενδυτικές του δαπάνες από άλλα έσοδά του, τακτικά ή έκτακτα.

Ο δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων υπολογίζεται από τον τύπο $K.A.65/0 + 21 + 321 + 511$ και εκφράζει τις δαπάνες για την αποπληρωμή των τοκοχρεολυτικών υποχρεώσεων του δήμου ως ποσοστό των τακτικών του εσόδων. Με βάση τα στοιχεία του προϋπολογισμού ο δείκτης υπολογίστηκε σε 2,09% ενώ απολογιστικά ανήλθε σε 2,93% των τακτικών του εσόδων. Επομένως τόσο προϋπολογιστικά όσο και απολογιστικά η επιβάρυνση του δήμου για την αποπληρωμή των δανειακών του υποχρεώσεων είναι πολύ χαμηλή.

3.3.5 ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ

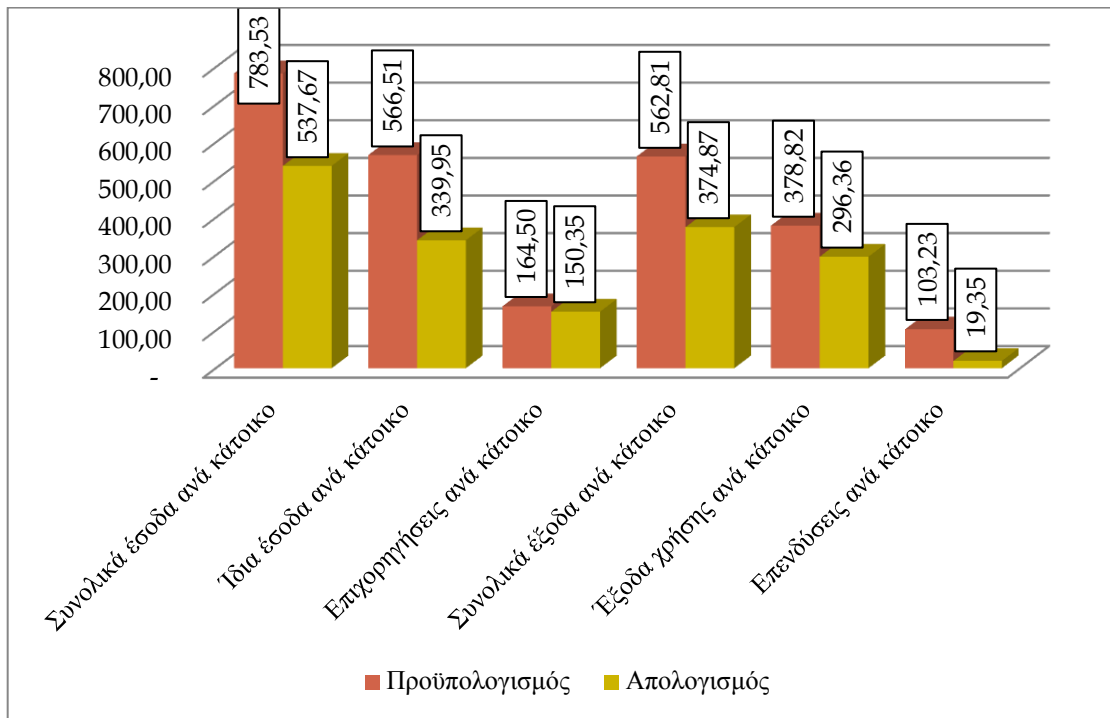
Για τον υπολογισμό των δεικτών αυτής της κατηγορίας χρησιμοποιήθηκε ο μόνιμος πληθυσμός του δήμου Θέρμης σύμφωνα με τα στοιχεία της γενικής απογραφής πληθυσμού του 2011 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, που ανέρχεται σε 53.201 κατοίκους.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των δεικτών για το 2016 και στη συνέχεια η διαγραμματική τους απεικόνιση.

Πίνακας 11: Δείκτες εσόδων – εξόδων ανά κάτοικο

Δείκτης	Στοιχεία προϋπολογισμού		Στοιχεία απολογισμού	
$\frac{\text{Συνολικά έσοδα}}{\text{Αριθμός κατοίκων}}$	$\frac{41.684.764}{53.201}$	783,53	$\frac{28.604.691}{53.201}$	537,67
$\frac{\text{Ίδια έσοδα}}{\text{Αριθμός κατοίκων}}$	$\frac{30.138.648}{53.201}$	566,51	$\frac{18.085.588}{53.201}$	339,95
$\frac{\text{Επιχορηγήσεις}}{\text{Αριθμός κατοίκων}}$	$\frac{8.751.316}{53.201}$	164,50	$\frac{7.998.629}{53.201}$	150,35
$\frac{\text{Συνολικά έξοδα}}{\text{Αριθμός κατοίκων}}$	$\frac{29.942.087}{53.201}$	562,81	$\frac{19.943.232}{53.201}$	374,87
$\frac{\text{Έξοδα χρήσης}}{\text{Αριθμός κατοίκων}}$	$\frac{20.153.726}{53.201}$	378,82	$\frac{15.766.687}{53.201}$	296,36
$\frac{\text{Επενδύσεις}}{\text{Αριθμός κατοίκων}}$	$\frac{5.492.043}{53.201}$	103,23	$\frac{1.029.347}{53.201}$	19,35

Διάγραμμα 5: Δείκτες εσόδων – εξόδων ανά κάτοικο

Ο δείκτης εσόδων ανά κάτοικο εκφράζει το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε δημότη με βάση το σύνολο των εσόδων και δηλώνει το ποσό που μπορεί να διαθέσει ανά κάτοικο ο δήμος για την υλοποίηση των πολιτικών του. Προϋπολογιστικά εκτιμήθηκε σε 783,53 €/κάτοικο, ενώ απολογιστικά διαμορφώθηκε σε 537,67 €/κάτοικο. Η διαφορά οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μη είσπραξη των βεβαιωμένων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έσοδα.

Ο δείκτης ίδιων εσόδων ανά κάτοικο εκφράζει το ποσό που διατίθεται ανά κάτοικο από τα ίδια έσοδα. Και σε αυτή την περίπτωση υπάρχει σημαντική απόκλιση μεταξύ προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων, καθώς αυτά διαμορφώθηκαν σε 566,51 €/κάτοικο και 339,95 €/κάτοικο αντίστοιχα και έχει την ίδια εξήγηση.

Ο δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο εκφράζει το ποσό των τακτικών και έκτακτων επιχορηγήσεων που λαμβάνει ο δήμος ανά κάτοικο και στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει σημαντική απόκλιση μεταξύ προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων αφού διαμορφώθηκαν σε 164,50 €/κάτοικο και 150,35 €/κάτοικο αντίστοιχα.

Ο δείκτης των συνολικών εξόδων ανά κάτοικο εκφράζει το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο με βάση το σύνολο των εξόδων, αφαιρουμένων των προβλέψεων μη

είσπραξης. Στην περίπτωση αυτή ο δείκτης σε επίπεδο προϋπολογισμού διαμορφώθηκε σε 562,81 €/κάτοικο, ενώ απολογιστικά σε 374,87 €/κάτοικο, γεγονός που απεικονίζει το χαμηλό ποσοστό εκτέλεσης του προϋπολογισμού εξόδων.

Ο δείκτης λειτουργικών εξόδων ανά κάτοικο δείχνει την επιβάρυνση των κατοίκων για τις λειτουργικές δαπάνες του δήμου, δηλαδή το ποσό που απαιτείται ανά δημότη για την κάλυψη της λειτουργίας του δήμου και την παροχή των βασικών υπηρεσιών του. Σε επίπεδο προϋπολογισμού προβλέφθηκε ποσό 378,82 €/κάτοικο ενώ απολογιστικά ο δείκτης διαμορφώθηκε σε 296,36 €/κάτοικο.

Ο δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο εκφράζει το ποσό ανά κάτοικο που αφιερώνει ο δήμος για επενδύσεις. Το γεγονός ότι ο δείκτης προϋπολογιστικά εκτιμήθηκε σε 103,23 €/κάτοικο και απολογιστικά διαμορφώθηκε σε 19,35 €/κάτοικο αναδεικνύει το χαμηλό ποσοστό εκτέλεσης του προϋπολογισμού εξόδων, που σχολιάστηκε ήδη σε προηγούμενη ενότητα.

4. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης, όπως ήδη αναφέρθηκε στην εισαγωγή, οδήγησε στη ριζική αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης της χώρας. Οι νέοι δήμοι που δημιουργήθηκαν κλήθηκαν να αναλάβουν νέες αρμοδιότητες, ενώ ταυτόχρονα λόγω της οικονομικής κρίσης περικόπηκαν δραστικά οι επιχορηγήσεις που τους αφορούν. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιχορηγήσεις αυτές αποτελούν θεσμοθετημένο πόρο υπέρ της αυτοδιοίκησης και συνίστανται στην απόδοση στους δήμους συγκεκριμένου ποσοστού από τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, από τους φόρους εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, ΦΠΑ και ΕΝΦΙΑ (άρθρο 259 του Ν.3852/2010 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

Σε αυτές τις συνθήκες η αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων του κάθε δήμου, ώστε να ανταποκριθεί όσο το δυνατό καλύτερα στις υποχρεώσεις του γίνεται επιτακτική.

Αυτό εν μέρει επιδιώχθηκε να διασφαλιστεί μέσω του εντατικότερου ελέγχου στα οικονομικά της τοπικής αυτοδιοίκησης εκ μέρους της κεντρικής διοίκησης. Για το λόγο αυτό λήφθηκαν διάφορα μέτρα, όπως είναι η υποχρέωση των δήμων να αναρτούν στη σχετική βάση δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών μηνιαία στοιχεία εκτέλεσης των προϋπολογισμών τους, τα οποία ελέγχονται συστηματικά από το Παρατηρητήριο της Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. Σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι «η κατάρτιση ρεαλιστικών και ισοσκελισμένων προϋπολογισμών και απολογισμών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ισχύουσα δημοσιονομική νομοθεσία, καθώς και η παρακολούθηση σε μηνιαία βάση της εκτέλεσης των προϋπολογισμών των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων που εντάσσονται στο Μητρώο των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης. Το Παρατηρητήριο παρέχει γνώμη στους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών επί των σχεδίων των προϋπολογισμών, διατυπώνοντας προτάσεις, προκειμένου να επιτευχθεί ο ανωτέρω σκοπός. Οι προτάσεις του Παρατηρητηρίου λαμβάνονται υπόψη για την κατάρτιση του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που αποτυπώνεται στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής» (άρθρο 4, παρ.1 του Ν 4111/2013, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 76, παρ.1 του Ν.4172/2013).

Ωστόσο η κατάρτιση ισοσκελισμένων και ρεαλιστικών προϋπολογισμών αποτελεί πρωτίστως υποχρέωση των δήμων και πρέπει να είναι κύριο μέλημα των δημοτικών αρχών, ανεξάρτητα από ελέγχους που επιβάλλονται για το σκοπό αυτό. Σε αυτή την κατεύθυνση η χρήση αριθμοδεικτών για τον εντοπισμό προβλημάτων που ενδεχομένως υπάρχουν και στη συνέχεια τη λήψη διορθωτικών μέτρων συμβάλλει θετικά και μπορεί να βοηθήσει στην υλοποίηση των στόχων που τίθενται από τη διοίκηση του δήμου.

Πριν προχωρήσω στην παρουσίαση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από την οικονομική ανάλυση θεωρώ επίσης αναγκαίο να παρατηρήσω ότι από την έκθεση των διαδικασιών σύνταξης του προϋπολογισμού που προηγήθηκε προκύπτει επίσης ανάγλυφα ένα θέμα που συχνά επισημαίνεται αλλά δεν επιλύεται: η ύπαρξη πολυνομίας και ανεπίκαιρου θεσμικού πλαισίου. Είναι χαρακτηριστικό ότι η οικονομική λειτουργία των δήμων στηρίζεται σε Βασιλικό Διάταγμα του 1959. Προφανώς οι διαδικασίες που προβλέπονται σε αυτό είναι προ πολλού ξεπερασμένες, αν όχι για άλλους λόγους, τουλάχιστον τεχνολογικά. Έτσι η οικονομική λειτουργία βαρύνεται από γραφειοκρατικές διαδικασίες που στην τρέχουσα πραγματικότητα μπορούν να εκτελεστούν πιο γρήγορα και αποτελεσματικά. Είναι επομένως αναγκαία η επικαιροποίηση του θεσμικού πλαισίου και η προσαρμογή του στην σημερινή πραγματικότητα.

Ερχόμενη τώρα στα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης, το πρώτο που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι ο προϋπολογισμός εκτελέστηκε σε ποσοστό 68,62% στο σκέλος των εσόδων και 47,48% στο σκέλος των εξόδων. Στη σχετική ενότητα έχω ήδη αναφέρει τις κατηγορίες τόσο των εσόδων όσο και των εξόδων στις οποίες διαπιστώθηκαν οι μεγαλύτερες αποκλίσεις. Ως προς τα έσοδα η μεγαλύτερη απόκλιση σημειώνεται στην εισπραξη των βεβαιωμένων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη εσόδων, όπου εισπράχθηκε μόλις το 5,49% των προϋπολογισθέντων εσόδων. Ακόμα και στην περίπτωση που ληφθεί υπόψη η πρόβλεψη μη εισπραξης που είχε γίνει, το ποσοστό εισπραξιμότητας παραμένει χαμηλό (55,52%) και μόνο εν μέρει μπορεί να αποδοθεί στην γενικότερη οικονομική κατάσταση. Το γεγονός ότι η συγκεκριμένη κατηγορία αντιπροσωπεύει το 30,5% περίπου του συνολικού προϋπολογισμού εσόδων επιβαρύνει ακόμα περισσότερο τα αποτελέσματα. Στο σημείο αυτό θεωρώ ότι είναι απαραίτητη η εκκαθάριση των ανεπίδεκτων εισπραξης απαιτήσεων προκειμένου

να απεικονιστούν ορθότερα οι πραγματικές απαιτήσεις του δήμου. Εδώ όμως πρέπει να επισημανθεί ότι οι διαδικασίες εκκαθάρισης που προβλέπονται είναι εξαιρετικά χρονοβόρες και ότι από την έναρξη τους πρέπει να διανυθεί διάστημα 3 χρόνων για να ολοκληρωθούν. Επομένως δεν αναμένεται βελτίωση της εικόνας στο άμεσο μέλλον. Άλλη κατηγορία που εμφανίζει μεγάλη απόκλιση στα αποτελέσματά της είναι η κατηγορία των έκτακτων εσόδων, η οποία εμφανίζει εισπραξιμότητα 74,86%. Ωστόσο η συμμετοχή των έκτακτων εσόδων στο σύνολο του προϋπολογισμού των εσόδων ανέρχεται μόλις στο 4,89% και επομένως δεν υπάρχει σοβαρή επιβάρυνση του συνολικού αποτελέσματος από την κατηγορία αυτή.

Ως προς τα έξοδα έχω ήδη αναφερθεί αναλυτικά στη σχετική ενότητα. Ωστόσο θεωρώ απαραίτητο να τονίσω ότι οι κατηγορίες δαπανών που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ προϋπολογισμού και εκτέλεσης και συγκεκριμένα οι προμήθειες αναλωσίμων και οι επενδυτικές δαπάνες στο σύνολό τους (προμήθειες παγίων, έργα, μελέτες) χρήζουν περαιτέρω εξέτασης προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι αποκλίσεις οφείλονται σε ενδογενείς παράγοντες, όπως παραδείγματος χάρη κακό προγραμματισμό ή υπερεκτίμηση αναγκών, ή σε παράγοντες μη ελεγχόμενους από το δήμο, όπως η καθυστέρηση μεταβιβαστικών πληρωμών από τους χρηματοδοτικούς φορείς στις περιπτώσεις των χρηματοδοτούμενων έργων.

Κατά τα λοιπά κρίνεται ικανοποιητική η επίδοση του δήμου σε ότι αφορά τους δείκτες δομής εσόδων, με την προφανή εξαίρεση του δείκτη απαιτήσεων. Σε ότι αφορά τους δείκτες δομής εξόδων διαπιστώνεται ότι μεγάλο μέρος των εξόδων του δήμου αφορά τις λειτουργικές του δαπάνες, με συνακόλουθο τον περιορισμό των επενδυτικών του δαπανών. Ο δείκτης υποχρεώσεων είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικός και κινείται σε πολύ χαμηλά ποσοστά των συνολικών του εξόδων.

Οι υπόλοιποι δείκτες και τα αποτελέσματά τους έχουν ήδη αναλυθεί στη σχετική ενότητα και δεν είναι απαραίτητη η επανάληψη των συμπερασμάτων σε αυτό το σημείο. Ωστόσο κρίνω ότι αξίζει επισήμανσης και αναφοράς ο δείκτης αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων, ο οποίος δείχνει ότι ο δήμος έχει υψηλή πιστοληπτική ικανότητα και ίσως θα πρέπει να εξετάσει την πιθανότητα προσφυγής σε δανεισμό για την αντιμετώπιση κάποιας επενδυτικής του δαπάνης την οποία θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική και δε μπορεί να τη χρηματοδοτήσει με άλλους πόρους.

Στη συνέχεια διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

1. Η ανταπόκριση του δήμου στις νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από την στελέχωσή του από ανθρώπινο δυναμικό υψηλής ειδίκευσης, το οποίο θα μπορεί να ανταποκριθεί με επάρκεια στο συνεχώς μεταβαλλόμενο θεσμικό πλαίσιο. Εξυπακούεται ότι το προσωπικό αυτό θα πρέπει να επιμορφώνεται συνεχώς.
2. Βελτίωση του προγραμματισμού των δαπανών του δήμου μέσω της ορθολογικής καταγραφής των αναγκών των επιμέρους υπηρεσιών του.
3. Λήψη μέτρων για τη βελτίωση της εισπραξιμότητας των απαιτήσεών του. Εκτός από τα αναγκαστικά μέτρα είσπραξης πρέπει παράλληλα να παρέχεται και η δυνατότητα τμηματικής εξόφλησης των χρεών των οφειλετών.
4. Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των διαφορετικών οργανικών μονάδων του δήμου στην κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων που τίθενται από τη διοίκηση.
5. Σταθερή χρήση αριθμοδεικτών για τη διαχρονική παρακολούθηση της εξέλιξης των μεγεθών και τη λήψη διορθωτικών μέτρων όποτε αυτό είναι αναγκαίο.

Η έρευνα αυτή υπόκειται στους περιορισμούς της ανεπαρκούς σχετικής βιβλιογραφίας και περιορίζεται στη χρηματοοικονομική ανάλυση στα στοιχεία μίας μόνο χρήσης. Επομένως τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν είναι περιορισμένα. Είναι απαραίτητη η επανάληψή της διαχρονικά για να διαπιστώνεται η βελτίωση ή μη των μεγεθών. Περαιτέρω είναι απαραίτητη η χρήση και άλλων ερευνητικών εργαλείων για την περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων δεικτών τα οποία δεν είναι ικανοποιητικά, ώστε να οδηγήσουν στη λήψη των ενδεδειγμένων μέτρων αντιμετώπισης των προβλημάτων. Τέλος θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την εξαγωγή συμπερασμάτων για τη συνολική κατάσταση της τοπικής αυτοδιοίκησης η επανάληψή της με στοιχεία περισσότερων δήμων με όμοια χαρακτηριστικά πληθυσμιακά, γεωγραφικά κλπ, ώστε να εντοπιστούν ομοιότητες και διαφορές. Με αυτό τον τρόπο θα αναδειχθούν καλές πρακτικές αλλά και θέματα που χρήζουν κεντρικής αντιμετώπισης (βελτίωση θεσμικού πλαισίου όπου είναι απαραίτητο).

Τα παραπάνω είναι απαραίτητα για την ικανοποίηση του τελικού στόχου που δε μπορεί να είναι άλλος από την ικανοποιητικότερη εξυπηρέτηση των αναγκών του δημότη, μέσω της αποδοτικότερης και αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των περιορισμένων διαθέσιμων πόρων.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Θεοδώρου, Ι.Δ. (2007) Τα Έσοδα των Δήμων και Κοινοτήτων Θεσσαλονίκη, Έκδοση ιδίου

Θεοδώρου, Ι.Δ. (2009) Οι δαπάνες των ΟΤΑ Θεσσαλονίκη, Έκδοση ιδίου

Ηλεκτρονικές πηγές

Οι βάσεις δεδομένων (ημερομηνία ανάκτησης 5/1/2018)

- ΔήμοςNet
- Νομοτέλεια, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών, ειδικά στην ενότητα Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη των Δήμων (Επιμέλεια: Θεοδώρου, Ι.Δ.)
- Καραγιάνης, Ειδικοί Οικονομικοί Λογιστικοί Σύμβουλοι Ο.Τ.Α. – Ν.Π.Δ.Δ. – Επιχειρήσεων

Νομοθεσία

Ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α) «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας»

Ν. 3536/2007 (ΦΕΚ 43/Α) «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης»

Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Ν 3861/2010 (ΦΕΚ 112/Α) «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις»

Ν 4111/2013 (ΦΕΚ 18/ Α) «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, τροποποιήσεις του ν. 4093/2012, κύρωση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Έγκριση των Σχεδίων των Συμβάσεων Τροποποίησης της Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.) και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), με τίτλο «Κύρια Σύμβαση

Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης», της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Σύμβαση Διευκόλυνσης Διαχείρισης Υποχρεώσεων ΣΙΤ» και της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Διευκόλυνση αποπληρωμής Τόκων Ομολόγων», παροχή εξουσιοδοτήσεων για την υπογραφή των Συμβάσεων» και άλλες επείγουσες διατάξεις.

Ν.4172/2013 (ΦΕΚ 167/Α) «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν.4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις.»

Ν. 4257/2014 (ΦΕΚ 93/Α) «Επείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών.»

Ν. 4270/2014 (ΦΕΚ 143/Α) «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ)- δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις»

Ν. 4308/2014 (ΦΕΚ 251/Α) «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις.»

Ν. 4483/2017 (ΦΕΚ 107/Α) «Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) - Ρυθμίσεις σχετικές με την οργάνωση, τη λειτουργία, τα οικονομικά και το προσωπικό των Ο.Τ.Α. - Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Εδαφικής Συνεργασίας - Μητρώο Πολιτών και άλλες διατάξεις.»

Β.Δ. 17/5-15/6/1959 (ΦΕΚ 114/Α) «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων»

Π.Δ. 16/1989 (ΦΕΚ 6/Α) «Κανονισμός λειτουργίας Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) και των Τοπικών Γραφείων και καθήκοντα υπαλλήλων αυτών»

Π.Δ. 80/2016 (ΦΕΚ 145/Α) «Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες»

ΚΥΑ 7028/03.02.2004 (ΦΕΚ 253/Β) «Καθορισμός του τύπου του προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων.»

ΚΥΑ 70560/16.11.2009 (ΦΕΚ 2394/Β) «Κατάρτιση προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων, οικονομικού έτους 2010 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/3-2-2004

(ΦΕΚ 253 Β) απόφασης «Καθορισμός του τύπου του προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων»

ΚΥΑ οικ. 30842/31.07.2013 (ΦΕΚ 1896/Β) «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων, οικονομικού έτους 2014 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/3.2.2004 (ΦΕΚ Β' 253) απόφασης «Καθορισμός του τύπου του προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων»

ΚΥΑ 29530/25.07.2014 (ΦΕΚ 2059/Β) «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων, οικονομικού έτους 2015 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β' 253) απόφασης.»

ΚΥΑ 26945/31.07.2015 (ΦΕΚ 1621/Β) «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων, οικονομικού έτους 2016 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β' 253) απόφασης.»

ΚΥΑ οικ 23976/22.07.2016 (ΦΕΚ 2311/Β) «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των Δήμων, οικονομικού έτους 2017 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/2004 (Β' 253) απόφασης.»

ΚΥΑ οικ. 25595/26.07.2017 (ΦΕΚ 2658/Β) «Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων, οικονομικού έτους 2018.»

ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α εγκ/56455/27-10-2004 «Κατάρτιση προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων, οικονομικού έτους 2005»

ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ 74712/29.12.2010 (ΦΕΚ 2043/Β) «Καθορισμός του τύπου, του περιεχομένου των στοιχείων, του χρόνου και του τρόπου ενημέρωσης της βάσης δεδομένων «Οικονομικά στοιχεία δήμων», των αριθμοδεικτών αξιολόγησης καθώς και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας.»

ΥΠ.ΕΣ. οικ. 40038/09.09.2011 (ΦΕΚ 2007/Β) «Καθορισμός των στοιχείων τα οποία περιλαμβάνονται στην έκθεση αποτελεσμάτων εκτέλεσης του προϋπολογισμού των Δήμων και περιφερειών.»

ΥΠ.ΕΣ εγκ 8/οικ. 17515/29.04.2013 «Απεικόνιση των κωδικών αριθμών εσόδων & εξόδων του προϋπολογισμού των ΟΤΑ α' βαθμού, όπως αυτοί έχουν διαμορφωθεί

μετά τις τροποποιήσεις που έχουν επέλθει στην υπ' αριθμ. 7028/3-2-2004 (ΦΕΚ 253 Β' 9-2-2004) Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α).»

Άλλες Πηγές

Δήμος Θέρμης, Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών:

- Προϋπολογισμός οικονομικού έτους 2016
- Ταμειακός απολογιστικός πίνακας 2016